Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5410 | 12/25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1903 | ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ | 5 ՌԱՄԱԶԱՆ 1321 | Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5410

درعلیه‌ده غلطه‌ده «آره‌وه‌لك» غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Քամանճը փողոց թիւ 8

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար	տարեկան	140	ղրշ
» » » »	վեցամսեայ	70	»
» » » »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	Ֆր.
» » »	վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով։
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի։

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

20 ՓԱՐԱ 20

ԱՋ ՈՒ ՁԱԽ

ՎԱՃԱՌՈՒՄԱՆ ՄԸ ՄԱՍԻՆ

Տնտեսական Խորհրդոյ վերջին որոշումներուն մէջ, այս շաբթու կարդացինք նաեւ հետեւեալը.— «Խորհուրդը, լրագրական հրատարակութենէ մը տեղեկանալով որ Թիրէպոլիի եկեղեցւոյ սեփական մէկ Յայսմաւուրքը, որ 460 տարուան հնութիւն մըն է եղեր, Լոնտոնի Միւզէին ծախուած է 15 անգլ. ոսկիի փոխարէն. այս վաճառումը նիւթական եւ կրօնական կէտին տեսակէտներով անպատեհ նկատելով, եւ որոշեց խնդրել Ս. Պատրիարքէն որ եթէ այս մասին Ազգ. Վարչութեան հաւանութիւնը չէ առնուած, հաճի բացատրութեան հրաւիրել Վիճակին առաջնորդարանը, ինչպէս նաեւ հաճի բոլոր գաւառային առաջնորդութեանց հարկ եղած հրահանգը տալ, որպէս զի առանց կեդրոնի հաւանութեան եւ գիտութեան որ եւ է հնութիւն չվաճառուի։»

Բուն ուշադրութեան արժանի պարագան սա է թէ, առաջին անգամը չէ որ այս տեսակ վաճառումներ տեղի կ'ունենան գաւառային առաջնորդարաններու կամ ազգ. պաշտօնական մարմիններու կողմէ։ Եւ ամէն անգամուն ալ վարչական ժողովները լրագիրներէն կ'իմանան իրողութիւնը, ինչ որ կ'ենթադրէ թէ մամուլին անծանօթ մնացած այդ կարգի անպատեհ վաճառումներ բոլորովին անյայտ կը մնան։

Այս ընթացքը անշուշտ ոչ մէկ տեսակէտով կրնայ ներելի դառնալ, քանի որ վաճառուած ո՛ եւ է եկեղեցական հնութիւն որչա՛փ ալ նիւթապէս անարժէք բան մը ըլլայ, բարոյական մեծ նշանակութիւն մը պիտի ունենայ միշտ մեզի համար, իբր մէկ յիշատակը, իբր մէկ մասունքը այն կրօնքին զոր մեր կեանքին ուղեցոյց ընտրած ենք դարերէ ի վեր։

Ցաւալին հոն է որ մի միայն տգէտ, խանութպանի ըմբռնումներով տոգորուած Թաղականները չեն կրօնային հնութեանց հետ այդքան թեթեւութեամբ վարուողները. մենք տեսանք նաեւ պաշտօնաւոր եկեղեցականներ որոնք այդ օրինակ շատ մը սրբազան անօթներ եւ գիրքեր ծախեցին հօս ու հոն, յաճախ նոյն իսկ յօգուտ իրենց քսակին։ Գաւառային առաջնորդարաններու մէջ եթէ երբեք այդ կարգի հնութեանց ցանկեր պատրաստուած մնային ասկէ տարիներ առաջ, այսօր դժուար չպիտի ըլլար հասկնալ թէ ինչե՛ր պակսած են, ինչե՛ր ծախուած են ընդհանրապէս օտար հնասէրներու, եւ ի՛նչ աներեւակայելի աժանութեամբ։ Ի՛նչ ծախեր է, ի՛նչի գործածուեր է առնուած դրամը. ատոնք գիտցող չկայ. գիտցուածը սա է որ այս տարի սա գիրքը անյայտացած է, կամ նախորդ տարի այն ինչ անօթը։

⁂

Պարբերաբար գրուած աւելի կամ նուազ խիստ ազդարարներ աւելորդ է ըսել թէ այս ընթացքը չեն կրնար դարմանել։ Տնտեսական Խորհուրդը անանկ կը կարծէ թէ Պատրիարքարանի կողմէ այդ մասին տրուած հրահանգներ կրնան առաջքը առնել կատարուած բոլոր անպատեհ եւ ապօրէն վաճառումներուն։ Զի մոռցեր սակայն սա կէտը թէ ասկէ առաջ բազմիցս տրուած են այդ տեսակ հրահանգներ եւ ոչ մէկ օգուտ ունեցած են։ Գիրք, հնութիւն, ձեռագիր, անօթ, զգեստ միշտ նոյն շահագրգռութեան առարկաները դարձած են՝ հակառակ տրուած հրահանգներուն։

Որովհետեւ մէջտեղը պաշտօնական ցանկ մը չկայ, եւ Պատրիարքարանը չի գիտեր թէ այս ինչ կամ այն ինչ առաջնորդական Վիճակը ի՛նչ ունի իբր եկեղեցական հնութիւն, բնականաբար, այդ հնութիւններէն ո՛ եւ է բանի մը վաճառումը անյայտ կը մնայ, որչա՛փ որ ալ հրահանգներ տրուած ըլլան ու տրուին։

Պատրիարքարանը պէտք է նախ ընդհանուր ցանկ մը պատրաստել տալ իւրաքանչիւր առաջնորդական Վիճակի մէջ, կարելի եղած բոլոր մանրամասնութիւններով։ Այսպէսով միայն վաճառմանց առաջքը կրնայ առնուիլ, այսպէսով միայն վաճառողներ կրնան օձիքնին ձեռք տալ։ Որչա՛փ ատեն որ պաշտօնապէս պատրաստուած ցանկ մը ըլլայ մէջտեղ, իրարու յաջորդող Առաջնորդներ, Թաղական Խորհուրդներ, պաշտօնական մարմիններ՝ իրենց նախորդին համարատուութեան հետ կը ստանան զայն, կը բաղդատեն եկեղեցական հնութիւններուն հետ, եւ եթէ բան մը պակսած ըլլայ, իսկոյն կրնան հասկնալ եւ հաշիւ պահանջել։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՀԱՒԱՏՔ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ԱՌ Պ. Յ. Դ.

Սիրելի Պարո՛ն,

Անշուշտ չպիտի զարմանաք որ ընդհանուր նիւթէս շեղում մը ընելով, այս անգամուան նամակս Ձեր հասցէին կ'ուղղեմ, մեր երբեմնի խօսակցութեանց ա՛յնքան շահեկան կէտերէն մէկը նիւթ ընտրելով։

Խորագիրս հարեւանցի կերպով դիտող մը, մանաւանդ նոր երիտասարդութեան մէջ ընդհանրացած սխալ գաղափարականով առլցուն մէկը, պիտի զարմանայ թերեւս, բացագանչելով.«Հաւատքը ի՛նչ առնչութիւն ունի գիտութեան հետ, ի՛նչ յարաբերութիւն կրնայ գտնուիլ ընդհանուր նախապաշարում մը մատնանշող ա՛յդ բառին ու անկեղծ լուսաւորութեան մը միջեւ։» Սակայն այդպիսիները թող խոնարհին քիչ մը իրենց ինքնահաւան բարձրութենէն ու հասկնան թէ բոլորովին սխալ, ծուռ է իրենց գաղափարականը քրիստոնէական կամ բարոյական աշխարհի այդ մե՛ծ սկզբունքին, այն է, հաւատքի՛ն վրայ։ Ինչո՞ւ այդ սկեպտիկ, արհամարհոտ վերաբերումը քրիստոնէական այդ վարդապետութեան մասին, մինչդեռ բովանդակ մարդկութիւնը անոր մէջն է որ կ'ապրի։ Ինչո՞ւ այդ անհարկի արհամարհանքը բարոյական այն մեծ սկզբունքին հանդէպ, որուն՝ այսինքն հաւատքին մէջ է որ կը ծնին, հաւատքով է որ կ'ապրին նոյնինքն այդպիսիները, ցաւալի անգիտակցութիւնով մը թերեւս։

Եւ յայտնի է թէ այդ անգիտակցութեան զոհերը բոլորովին կը շփոթեն բարոյական, հոգեկան մարդուն բնական կարողութիւնները՝ ֆիզիքական, մարդուն արտաքին արտայայտիչ երեւոյթներուն հետ, կամ լաւ եւս, մտաւորական, հոգեկան մարդը կը չէզոքացնեն ֆիզիքական մարդուն մէջ։ Աւելի պարզ բացատրութեամբ, բնական գիտութիւնը միայն, կամ թէ այդ դասակարգին մէկ բարեփոխիչ բացատրութիւնով, հետազօտութեան արդիւնք եղող բնական գիտութիւնը միայն կ'ընդունին կամ կ'ուզեն հաստատել իբրեւ աղբիւր բարոյական գերագոյն յառաջդիմութեան։ Հո՛ս է տրամաբանական շէնքին առաջին եւ գլխաւորագոյն սխալը։ Այս մեկնակէտէն է որ մարդ կ'իյնայ այնպիսի՛ բաւիղի մը մէջ, ուր կը ստիպուի բարբանջել թէ «հոգի, գաղափար, խիղճ եւ բարոյական ստուերներու կը նմանին. ո՛ւր քշես՝ հոն կ'երթան»։ Եւ դիւրին է երեւակայել թէ մարդկային գաղափարականը այս գահավէժ անկումին մէջ ի՛նչ նկարագիր կրնայ ունենալ։

Այս սխալ սկզբունքին վրայ ձեզի հետ տեսնուիլ ուրիշ անգամուան թողլով, այս առթիւ կ'ուզեմ մատնանշել թէ ձեր իմաստակ վարպետները, որոնց անհեթեթութիւններուն դուք իսկ վերահասու եղած էք, քրիստոնէական ճշմարիտ վարդապետութեան՝ հաւատքին դէմ շատ բաներ ըսելով անգիտակցօրէն, կ'անտեսեն սա կէտը թէ անիկա հիմն է մարդկային ամէն ծանօթութեանց։

Եւ սակայն, այդպիսիները, բնական գիտութեամբ բարոյական յառաջդիմութեան երազատեսները, նախապաշարում համարած այդ սկզբունքին ծառաները չե՞ն միթէ։ Բնական գիտութեան մէջ արգասիքներու կամ երեւոյթներու վրայ յենլով պատճառ մըն է որ կ'ենթադրեն եւ կը հաւատան անոր գոյութեան, այնպէս չէ՞։ Գիտեն թէ բնութեան մէջ շատ մը երեւոյթներ կան որ արդիւնք են անշուշտ պատճառի մը, եւ այդ երեւոյթներուն գոյութիւնը իբրեւ ապացոյց կ'ընդունի՛ն անոնց պատճառի գոյութեան։ Ինչ ատեններ կան այդ փորձառական գիտութեան մէջ՝ որոնց էութեան մասին մազի չափ բան չեն գիտեր։ Կը տեսնեն, օրինակի համար, խնձորին, քարին գետին իյնալը եւ ձգողական զօրութեան վրայ կը խօսին, ելեքտրական զօրութեան վրայ կը ճառեն. կողմնացոյցի եւ մագնիսաքարի շարժումները կը տեսնեն, եւ մագնիսական զօրութեան վրայ կը գրեն, բայց բան մը գիտե՞ն անոնց էութեան վրայ։ Մագնիսական զօրութիւնը, ելեկտրական զօրութիւնը կամ հոսանքը խաչաձեւ կարող զօրութիւնն է կ'ըսեն, բայց անոր իսկութեան, անոր գոյացական բնութեան վրայ բան մը գիտե՞ն. կը հաւատան միայն, այնպէս չէ՞։ Ահա բնական գիտութեան բուն իսկ հիմերը հաւատքի վրայ կը կենայ։ Ու դեռ պնդե՛լ թէ ճշմարիտ ապացոյցներու վրայ հիմնուելով գերբնական զօրութեան մը գոյութեան հաւատալը նախապաշարում մըն է։

Ճշմարիտ է որ մեծ տարբերութիւն մը կայ բուն հաւատքին, որ ճշմարիտ ապացոյցներու վրայ հիմնուած է, ու կոյր հաւատքին միջեւ։ Կոյր եւ անգիտակից հաւատքը կ'առաջնորդէ մարդը արդարեւ ագիտութեան, եւ վնասակար նախապաշարում մը կը դառնայ։ Սակայն պզտիկ նախապաշարում մը չէ նաեւ ընդունիլը թէ առանց խտրութեան նոյն իսկ վաւերական ապացոյցներու վրայ հիմնուած հաւատքն ալ նախապաշարում մըն է լոկ։ Ասիկա տրամաբանական մարդը հակասութեան մէջ ձգել պիտի ըլլար միայն։

Բայց տրամաբանական յառաջատուութեամբ աւելի առաջ երթալով կը տեսնենք թէ մարդկային բոլոր ծանօթութիւններուն հիմը հաւատքն է։ Որովհետեւ ո եւ է ծանօթութիւն կամ գիտութիւն առանց տրամաբանութեան եւ հաւատքի չի կրնար ըլլալ երբեք։ Օրինակի համար, զգայարանքներուս միջոցաւ խնձորին գետին իյնալը տեսնելով՝ կը տրամաբանեմ թէ այդ երեւոյթին պատճառ մը կենալու է եւ ապա կը հանիմ այն գիտութեան թէ կայ զօրութիւն մը, պատճառ մը այդ երեւոյթին, ու այդ զօրութեան անունն է ձգողութիւն։ Յայտնի է թէ այս գիտութիւնս կամ ծանօթութիւնս առաջ եկաւ ըրած տրամաբանութիւնովս, եւ տրամաբանութիւնս ալ թելադրուեցաւ զգայարանքներուս բանականութեան (raison) հետ գործակցական ազդեցութենէն, որոնց ներգործումին ճշդութեան հիմնակէտը բնական համոզումն է, հաւատքն է։ Ըսել է մարդս՝ իր զգացողութեան կը հաւատայ, ետքը կը տրամաբանէ ու կը գիտնայ։

Սակայն կոյր, անգիտակից հաւատքը աւելի ընդարձակ սահմանի մը մէջ տարածուած է կարծեմ նոյն իսկ նիւթապաշտ դպրոցի աշակերտ մեր երիտասարդութեան մէջ։ Որովհետեւ անոնք կը կարծեն թէ այդպիսիներուն համար ինչ որ քրիստոնէական վարդապետութեան դէմ կ'ըլլայ կամ կը գրուի՝ ճշմարիտ է եւ ինչ որ քրիստոնէութիւնը կը վարդապետէ՝ ծուռ է եւ ծիծաղելի։ Ցաւալի է ասիկա։ Կոյր համոզում մը, կոյր հաւատք մը արմատացած է տկարներուն սրտին մէջ եւ շատ անգամներ առանց երբեք գաղափար մը ունենալու Աւետարանի սկզբունքներուն եւ անոնց վրայ եղած քննադատութեանց վաւերականութեանը վրայ՝ անգիտակցօրէն ճշմարիտ եւ հետեւելի կը քարոզեն ամէն ինչ որ քրիստոնէական վարդապետութեան դէմ կ'ըլլայ։ Տեսած եմ շատեր որ ոչ քրիստոնէական կրօնի վրայ կատարեալ գաղափար ունին եւ ոչ անոր դէմ եղած քննադատութիւններուն վրայ, ու երբ առիթը կը ներկայանայ, տեսակ մը կոյր համոզումով կը յայտնեն թէ իրենք ապահով են որ այդ քննադատութիւնները առանց բացառութեան ճշմարտութիւնն է որ մէջտեղ կը հանեն։

Չխաբուինք ու չխաբենք, պարո՛ն. հաւատքը էական է ամէն գիտութեան։ Ո՛ր կողմ ալ դառնանք, ի՛նչ ալ ընենք՝ հաւատքին մէջ է որ կ'ապրինք։ Մեր կեանքի ամէն վայրկեանին, ամէն քայլափոխին հաւատքով է որ կը շարժինք։ Ճշմարիտ հաւատքը միայն, որ ապացոյցներու վրայ հիմնուած է, կրնայ առաջնորդել մեզ տրամաբանութեան ու գիտութեան։

Եւ ի՛նչ անպատեհութիւն կրնայ գտնուիլ քրիստոնէական այդ վարդապետութեան մէջ։ Եթէ շօշափելի աշխարհին մէջ իսկ հաւատքն է որ երեւան կու գայ, ինչո՞ւ հիմը չկազմէ անիկա նաեւ հոգեկան, իմացական աշխարհի տրամաբանական գիտակցութեան։ Եթէ բնական գիտութեան մէջ հաստատուն արգասիքներու եւ երեւոյթներու վրայ հիմնուած փորձառական ուսման հաւատք ընծայել պէտք է, ինչո՞ւ պէտք չըլլայ նաեւ բարոյական գիտութեան վարդապետութիւններուն՝ որոնք գերազանցապէս հաստատուն ապացոյցներու վրայ հիմնուած են։

Դարձեալ կ'ըսեմ, պարո՛ն, չխաբուինք ու չխաբենք։ Քննենք այդ ապացոյցները, բայց նախապէս մէկդի ընելով թէ՛ գիտութեան եւ թէ Ս. Գրքի վրայ ունեցած մեր կոյր հաւատքը։ Զարհամարենք Աւետարանը, քրիստոնէական վարդապետութեանց ապացոյցներուն այդ միակ Թանգարանը, եւ կոյր մնալով անոր ներկայացուցած հաստատուն փաստերուն առջեւ՝ վճիռներ չարձակենք անոր դէմ։ Ա՛հ, ազնի՛ւ բարեկամս, եթէ մտածենք թէ բովանդակ տիեզերքը, բոլոր մարդկութիւնը, ամէնէն ճշմարիտ պատմութիւնը, մեր միտքը, մեր խիղճը, մեր բովանդակ անձը վերջապէս վսեմ ապացոյցներ են այդ մեծ Մատեանին բարձր վարդապետութիւններուն, ինքնին պիտի բողբոջի մեր մէջ հաւատքի նախադիր սերմը, պիտի ծաղկի ու պտուղ տայ։ Անով միայն պիտի հասնինք այն ճշմարիտ գիտութեան որ պիտի առաջնորդէ մեզ արդարեւ բուն լուսաւորութեան Փարոսը։

Պարտիզակ Գ. Տ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԵՐ

ԱՌԻԹԸ ՓԱԽՑՆՈՂՆԵՐԸ

Նիւթեր կան որոնք մեր մէջ այն աստիճան ծեծուած են որ անոնցմէ մէկուն վրայ գրուած նոր յօդուած մը ձանձրոյթով կը կարդացուի ընթերցողին կողմէ եւ կամ թէ յօդուածագրին աշխատանքը ի դերեւ կը հանէ, այսինքն բնաւ չի կարդացուիր։ Թէ որո՛նք են այդ նիւթերը, ամէն մարդ գիտէ։

Ատոնցմէ մէկը, սակայն, այս անգամ խնդրոյ առարկայ ընել կ'ուզեմ։

Տասը անգամէն պակաս կարդացած չէք թէ մեզի կարող քարոզիչներ պէտք են, թէ մեր քարոզիչները բեմբասացութիւն ըսուած բանը չունին։ Հակառակը պնդելը անխելքութիւն է։ Սակայն միւս կողմէ անժխտելի է թէ ունինք, թէեւ ցանցառ թիւով, իրենց պաշտօնին գիտակից քարոզիչներ ալ։

Ուրեմն ո՞ւր էք գանգատողներ թէ մեր քարոզիչները տգէտ են. լա՛ւ, դուք տգէտ քարոզիչները ձգեցէք եւ գիտունին բեմերը մտիկ ըրէք։ Վերջապէս հօս հոն՝ կը գտնէք, կարծեմ, մտիկ ըլլալու արժանի քարոզիչ մը։

Սակայն, եթէ մէկ կողմէն կարգ մը կարող քարոզիչներ իրենց ունկնդիրները կը գտնեն, կան նաեւ անանկներ որոնք մտիկ ընողներու բաւարար թիւ մը չունին։

Օրինակին ամէնէն թարմը տամ ձեզի։ Լրագիրներու մէջ կարդացինք թէ ամէն տեսակէտով անվիճելի կարողութեան տէր վարդապետ մը, Մուշեղ վարդապետը, Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցիին առժամանակեայ քարոզիչ կարգուեր է։ Պէտք չէ՞ դժուարաւ ձեռք ձգելիք այս առիթէն օգտուիլ։ Որո՞ւ կ'ըսես սակայն։ Ս. Յարութիւն եկեղեցին, կիրակի օրերը, քարոզի ժամանակ, կէսէն աւելին չի լեցուիր, մինչ չգիտցող մը պիտի կարծէր թէ եկեղեցիին մէջ «ասեղ ձգելու տեղ չպիտի ըլլայ», ինչպէս կ'ըսեն։

Ո՛չ, պէտք է որ Ս. Յարութիւն եկեղեցին այնչափ լեցուի որ ժողովուրդը ներսը տեղ չգտնելով դուրսը կենալու հարկադրուի։ Եւ ասիկա ոչ թէ ուրիշին, այլ նոյն իսկ իր շահուն համար պիտի ընէ ժողովուրդը։

Տեսա՞ք թէ մենք ինչպէս կը փախցնենք առիթները։ Քիչ ցաւալի չէ ասիկա։

Ա. ՄԻՍՔՃԵԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ՄՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԿԵՐՊՈՎ

Է.

Երբ տերեւները իրենց դեղնութիւնը լաւ մը կը ստանան, այն ատեն պասխը դրուած տերեւներուն չորս կողմը նստեցնելով գործաւորները, պէտք է շիշերով կապերու վրայ առնել տալ, ու հինգ վեց կանգուն ձողերու վրայ կապելով՝ դուրսը արեւը տանիլ։ Եթէ երկրագործը քանի մը տեղ պասխը դրուած ծխախոտ ունի, ու ամէնքն ալ միեւնոյն օրուան մէջ դեղնած ըլլալով կապերու վրայ շարելու վիճակին հասած են, ու միւս կողմէ գործաւորները չեն կրնար հասնիլ բոլոր տերեւներն ալ միեւնոյն օրուան մէջ շարելու, այն ատեն կը վնասուին տերեւները՝ պասխին մէջ մնալով։ Այն ատեն պէտք է պասխի տերեւները քրքրել ու կռնակնուն վրայ դարձնելով տաքութիւնը անհետացնել, մինչեւ որ կարգը գայ կապերու վրայ առնելու. այս վիճակին մէջ կրնան կենալ՝ առանց վնասուելու, բայց ամէն պարագայի տակ ջանալու է մէկ երկու օրէն ասոնք ալ շարել ու արեւուն հանել։ Երբ երկրագործ մը իր գործը լարած է ժամացոյցի պէս, երբեք չպիտի նեղուի ու ամէն անգամ ալ օրը օրին պիտի կարենայ առաջ քշել գործը։

Կապերու առնուած ու ձողերու վրայ կապուած տերեւները որչափ որ ալ շատ ըլլան, պարտական է երկրագործը բաց օդին դուրսը հանելու եւ երեկոյին ներս առնելու։

Գործը երբեք յոգնիլ ու անտանալ չի սիրեր. ամենաչնչին մէկ անհոգութիւն մը կրնայ մեծ վնասի մը հանդիպցնել երկրագործը։

Այս ձողերու վրայ առնուած ծխախոտները, դուրսը, արեւուն հանելու համար՝ երկրագործը նախ տեղեր պատրաստած պէտք է ըլլայ անոնց։ Բոլոր ձողերուն երկայնութիւնը արդէն իրարու հաւասար ըլլալով, ասոնց տեղ պատրաստելու դիւրին ու ամենէն գործնական միջոցը սա է. ամենէն առաջ անհրաժեշտ է ունենալ 15 մինչեւ 30 կանգուն երկայնութեամբ հաստ ձողեր, նախ մէկ կանգուն երկայնութեամբ հաստ փայտ մը գամել գետինը, որուն կէս կանգունը հողին մէջ մտնէ ու կէսն ալ հողէն վեր մնայ, այս փայտէն չորս հինգ կանգուն հեռուն՝ մէկ ու կէս երկայնութեամբ ուրիշ փայտ մը գամել գետինը, ասոր ալ կէս կանգունը հողին մէջ զարնելով։ Քանի մը կանգուն հեռու, 2½ կանգուն ուրիշ փայտ մը զարնել, դարձեալ կէս կանգունը հողին մէջ. արդ՝ գետինը գամուած այս երեք փայտերուն գագաթին վրայ՝ հաստ երկայն ձողերէն մէկը վերէն վար զետեղելով եւ ուժով մը գամելէ յետոյ, ճիշդ այսպէս ուրիշ հաստ փայտ մըն ալ գամելու է, փոքրիկ ձողերուն մեծութեան հաւասար հեռաւորութեամբ։ Յետոյ մէկ ու կէս կանգ. հեռաւորութեամբ գամեր գամել այս ձողերուն մէկ ծայրէն մինչեւ միւսը, գամուած գամերուն կէսը դուրսը թողլով. ա՛լ անկէ ետքը երկրագործը կարգաւ կրնայ շարել փոքրիկ ձողերը այս գամուած տեղերուն մէջ։ Երկրագործը պէտք է այս սէրկիի բռնածը այնպիսի տեղ մը ըլնէ՝ ուր բոլոր տերեւներն ալ կարենան արեւուն ճառագայթները իրենց վրայ ընդունիլ։ Եթէ երբեք ծխախոտին արտը արդէն զառիվեր է, այն ատեն այս երկայն հաստ ձողերուն տակը հողին մէջ զարնուած փայտերը կրնան հաւասար մեծութեամբ ըլլալ. վերջապէս երկրագործը ա՛լ այս չափը կրնայ հասկնալ ու իր սէրկիին զառիվայր դիրք մը տալ։

Եթէ օդը պայծառ է, ու երկրագործը կրնայ վստահիլ գիշերուան անձրեւ չի գալուն, այն ատեն կրնայ ծխախոտները դուրս սէրկիին վրայ թողուլ, պայմանաւ սակայն որ գիշերը քանի մը անգամներ դարձեալ օդը ու ամպերը աչքէ անցընէ. յանկարծ կրնայ օդը ամպոտիլ ու քանի մը ժամէն անձրեւ գալով ոչնչացնել բերքին մէկ մասը, զոր դուրսը ձգած էր երկրագործը։ Ասոր համար էր որ մեր գրութեան սկիզբները ըսած էինք թէ, երբ երկրագործ մը քիչ շատ գաղափար ունի օդին վրայ, կրնայ բաւական դիւրացած տեսնել գործը իր աչքին առջեւ։

Մինչեւ որ տունկին վերջին տերեւը չորնայ, ներելի չէ որ երկրագործ մը հեռանայ իր արտէն. բոլոր գործերը օրը օրին կանոնաւորապէս գլուխ հանելէ յետոյ միայն կրնայ հանգիստ սրտով մը տուն վերադառնալ։

Չորցած կամ չորնալու վրայ եղող ծխախոտները անձրեւէ ու հովէ շատ կը վախնան, երկրագործը լարուած գործունէութեամբ պէտք է պաշտպանէ իր բերքը, մանաւանդ ձեռք եկած ծխախոտները՝ որոնց վրայ անհամար աշխատութիւններ ունեցած է։ Սաստիկ հովերը վայրկենապէս փոշի կը դարձնեն չորցած ծխախոտները ու անոնց կոթերը միայն կը թողուն կապերուն վրայ։ Հետեւաբար՝ հետզհետէ չորցած ծխախոտները ձողերուն վրայէն քակելէ յետոյ հովերէն ու անձրեւներէն հեռու պատսպարուած լաւ տեղ մը բարձր գամերու վրայ կախելու է, մինչեւ որ իրենց կարգին էլիփազի ժամանակը գայ։ Մէկ խօսքով, երկրագործը գուրգուրալու է այս չորցած ծխախոտներուն վրայ։

Այսպէս, մէկ կողմէ տունկերուն տերեւները կտրելով, միւս կողմէ պասխը դնելով, շարելով, դուրս հանելով, չորցնելով, ներս կ'առնէ ու բարձր տեղեր գամերու վրայ կը կախէ։

Տունկերէն տերեւ կտրելու ատեն, իւրաքանչիւր գործաւոր իր հաւաքած տերեւները մինչեւ գծին ծայրը տանելով հոն կը թողու. եթէ երբեք տերեւահաւաք գործաւորը ուշանայ իր քով գալու, այս վերջինը պարտական է կողովը կռնակը արագ արագ շրջել գործաւորներուն բռնած գծերուն մէջէն, ու հաւաքուած տերեւները կեդրոնացնել որոշուած տեղ մը։ Բայց եթէ արտին գիծերը բաւական երկար ըլլան ու գործաւորը չկարենայ իր հաւաքած տերեւներուն ամբողջութիւնը մինչեւ գծին ծայրը հասցնելու, այն ատեն պէտք է ծխախոտի երկու տունկի մէջտեղ բարձր տեղ մը դնել. ասանկով արտին մէջ կտրուած տերեւ չմոռցուիր ու տերեւահաւաք պաշտօնեան տունկերուն տակերէն նայելով կրնայ հասկնալ արտին մէջ թողուած տերեւներուն տեղը։ Արտին մէջ մոռցուած այս տերեւները քանի մը օրէն վնասուելով արժէք մը չեն ունենար։

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (71)

ԺՈՐԺ ՕՆԷ

ԿԵԱՆՔԻ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՍԵՐ

Է.

Արման անսաց իր խղճին կողմէ թելադրուած այդ խորհուրդին, արդարացի ու լաւ գտաւ զայն։ Ուզեց անոր հետեւիլ, ու արիաբար, ջանաց բուժուիլ իր սէրէն։ Ճիգ ըրաւ՝ ինքզինքին, ապա ալ ապացուցանելու թէ խաբուած էր այն զգացման արժէքին վրայ որ դէպ ի Լիւսի կը մղէր զինքը։ Ուզեց անոր մէջ տեսնել բարեկամութիւն եւ միայն բարեկամութիւն։ Իր տարփանքը թմրեցաւ, ու ալ եւս չունեցաւ անկարգ շարժումներ։ Վեց շաբաթէ աւելի ժամանակամիջոց մը հանդարտ անցուցած էր, ապաքինման ճամբուն մէջ մտած ըլլալու յոյսով, այնպէս որ պիտի կրնար Օր. Անտրիմոնը տեսնել նորէն, առանց ո եւ է վտանգի ենթարկուելու։

Արման վերստացած էր իր կեանքի սովորութիւնները. շատ դուրս կ'ելլէր, ակումբ կ'երթար եւ խղճմտօրէն կ'ընէր այն ամէն բաները, որոնք իրմէ կախում ունէին, առջի մարդը դառնալու համար նորէն։ Օրին մէկը, Անտառ գացած էր առտուան ժամը տասնին, զոյգ մը ձիեր փորձելու համար, զորս գնել կ'առաջարկէին իրեն։ Կառքերու յաճախած ճամբէն հեռացած էր, իր գնելիք ձիերու գնացքը լաւ դատելու համար։ Սրարշաւ կ'ընթանար այն ճամբէն, որ Պուլոնեն կը տանի, երբ նրբուղիի մը ծայրը, երկու կիներու հանդիպեցաւ, որոնք հետիոտն կը պտըտէին։ Անոնցմէ ամէնէն փոքրը վեր առաւ գլուխը, կոմսին գալը լսելով, ու Արման ճանչցաւ Լիւսին։ Ժպտեցաւ մանկամարդ աղջիկը, ու ձեռքով նշան ըրաւ որ կանգ առնէ։ Կոմսը այնքան ուժգնօրէն կեցուց ձիերը որ անոնց գաւակը աւազին քսուեցաւ գրեթէ։ Ցնցումէն տժգունած էր Արման ու սիրտը այնքան ուժգին կը տրոփէր որ կարծես թէ պիտի խեղդուէր։ Մեքենաբար ձեռքը տարած էր գլխարկը, մանկամարդ աղջիկը դիտելով։ Ճամբուն եզերքը կեցած էր Լիւսի, թարմագեղ ու անզարդ դէմքով, սեւ ու շատ պարզ ժաքէթ մը հագած, գլուխը ծածկած թօքով, առանց քօղի. իր այդ ձեւով մանկամարդ աղջիկը շատ աւելի հրապուրիչ թուեցաւ Արմանի։

— Հանգի՞ստ էք, հարցուց Լիւսի հանդարտ շեշտով մը, իբր թէ առջի օրը բաժնուած ըլլար անկէ։ Տիկին տը Ֆոնթրենէ ինչպէս է։ Մեր առանձնական պտոյտին մէջ ինչպէս կ'ըլլայ որ ձեզի կը հանդիպինք։ Փոքրիկ Բուսէի պէս դուք ալ կորսնցուցած էք ճամբանիդ եւ հա՞րկ է ցոյց տալ զայն։

— Շնորհակալ եմ, ըսաւ կոմսը, ջանալով ծիծաղկոտ կերպարանք մը առնել։ Շատ լաւ կը ճանչնամ այս կողմերը... Բայց դո՛ւք ինչ գործ ունիք հոս։

— Ինչպէս կը տեսնէք, պտոյտ կը կատարեմ, իմ եւ Միս Կրաֆիթի զբաղումներուն ամէնէն կարեւորը պտոյտն է... բայց դուք չէք ճանչնար Միս Կրաֆիթը... պատուական աղջիկ մըն է որ ուզեց օրինակելի համբերութիւնը ունենալ իմ քովս բնակելու... պէտք է որ ձեզ ներկայացնեմ անոր... Միս Կրաֆիթ... քուզէնս, Արման տը Ֆոնթրենէ կոմսը։

Հսկայ ու խարտեաշ Անգլուհին գլուխը ծռեց ու ըսաւ.

— Օ՜հ, արդէն իսկ լաւ կը ճանչնամ կոմսը։

— Այո՛, յարեց Լիւսի, ձեր վրայ խօսած եմ Միս Կրաֆիթի...

— Գէ՞շ թէ աղէկ, հարցուց Արման։

— Թէ՛ գէշ եւ թէ աղէկ... այնպէս չէ՞, Կրաֆիթ։

— Մեծ մասը աղէկ, յայտարարեց Անգլուհին։

— Օ՜հ, չափազանցուած պիտի ըլլամ, ըսաւ Օր. Անտրիմոն ծիծաղելով։

Կոմսին ձիերը, այդ երկարատեւ դադարին վրայ անհամբեր, կը շարժէին ու վրնջէին։ Հաստատուն ձեռքով մը բռնուած, փրփուրով կը ծածկէին իրենց սանձերը։

— Ձեր ձիերը սկսան անհամբերութիւն ցոյց տալ, ըսաւ մանկամարդ աղջիկը։ Մնաք բարով... լաւագոյն ողջոյններս կոմսուհիին...

Արման բնաւ տրամադիր չէր հեռանալու, բայց Լիւսի հրաժեշտի շարժուձեւ մը ըրաւ, ու Միս Կրաֆիթի թեւին վրայ կռթնելով, անտառին թաւուտքին մէջ գտնուող արահետ մը մտաւ։ Արման աչքերով հետեւեցաւ անոր, յետոյ ձիերը վազցնելով հեռացաւ, սիրտը լեցուած իր սէրով, վայրկեանի մը մէջ արթնցած։ Այդ օրէն սկսեալ, ալ փարատեցան իր պատրանքները. ըմբռնեց թէ իր սիրածէն տարբեր կերպով չէր կրնար սիրել Լիւսին, եւ թէ աւելորդ պիտի ըլլային իր ջանքերը։ Այդ ճակատագրական վիճակին համակերպեցաւ եւ չփորձեց ալ եւս պայքարիլ։

(Շարունակելի)

Սաստիկ հովերը կը փչեն նաեւ տունկերուն վրայ գտնուած թաց տերեւներուն. երբ արտի մը մէջ տունկերուն մեծագոյն մասին վրայ այսպէս հովերէն չորցուած տերեւներ կան՝ որոնց կէսը կանանչ է, այն ատեն պէտք է այս վնասուածները հաւաքել ամէնէն առաջ ու յետոյ սկսիլ կոտրտուքի:

Այս կէս չորցուած տերեւները հաւաքուելէ յետոյ առանց պասխը դնելու կարելի է կապերու վրայ առնել ու դուրսը արեւը տանիլ:

Իսկ եթէ այս տերեւները ընդհանուր կոտրտուքին հետ հաւաքուին, այն ատեն պասխը դրած ժամանակ երկրագործը պէտք է զանոնք զատէ միւսներէն:

Կը պատահի որ երկրագործին արտերը քանի մը ժամուան տեղ հեռու կ'ըլլան բուն չորցուելիք տեղէն: Այս պարագային՝ երկրագործը ստիպուած է տեղէ տեղ փոխադրել թաց տերեւը: Երկրագործներ կան՝ որոնք կողովին մէջ քիչ մը տերեւ աւելի թխելու համար՝ իրենց բոլոր ուժով կը լեցնեն կողովը, կարելի եղածին չափ շատ լեցնելով: Ետքը քանի մը ժամուան տեղ ալ փոխադրելով, մէկ երկու ժամ ալ այնպէս կը թողուն, առանց տերեւները պարպելու, որոնք տաքութենէն կրնան խաշիլ, քրտնիլ եւ ուժերը կորսնցնել:

Երբ երկրագործ մը ստիպուած է հեռու արտէ մը տերեւ փոխադրելու, կրնայ մեծ կողովներու միջոցաւ կատարել այս գործողութիւնը, պայմանաւ սակայն որ տաք օդին կամ անձրեւին հաւաքուած չըլլան անոնք ու կողովներուն մէջ ալ իրարու վրայ ուժով չլեցուին, եւ տեղը հասնելէ անմիջապէս յետոյ ալ պարպուին կողովները: Այս կերպով պէտք եղածին չափ կարելի է տերեւ փոխադրել տեղէ տեղ, հոգ չէ թէ մինչեւ հինգ ժամ հեռաւորութիւն ունեցած ըլլան արտերը: Տաք օդին կամ անձրեւին երբեք տերեւ կտրելու չէ. տաք օդին կտրուածները շուտ կը փտին, նաեւ անձրեւ օդով կտրուածները, տերեւներուն վրայի անձրեւին ջուրը պասխին մէջ կը փտեցնէ տերեւները:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՍԿԻՆԵԱՆ

Արտաքին Լուրեր

ՖՐԱՆՍԱ

Երեսփ. Ժողովին մէջ.—Արտաքին գործոց ելմտացոյցը.— Շահեկան վիճաբանութիւններ.— Պ. տը Բրէսանսէի կարեւոր մէկ ճառը:

Բարիզ, 21 Նոյեմ.—Երեսփ. Ժողովին երէկուան նիստը մէկն էր այն փայլուն նիստերէն, որոնք սովորաբար տեղի կ'ունենան արտաքին գործոց ելմտացոյցին վիճաբանութեանը առթիւ: Պ. Պ. Տըլոնքըլ, Ժօրէս, Տընի Քօշէն եւ տը Բրէսանսէ գեղեցիկ ճառեր խօսեցան՝ աչքէ անցընելով Ֆրանսայի դիւանագիտութեան գործը եւրոպական քաղաքականութեան մէջ, որպէս զի կարելի ըլլայ գնահատել զանոնք իրենց իսկական արժէքովը: Արտաքին գործոց Նախարար Պ. Տէլքասէի պատասխանը, որուն անհամբերութեամբ կը սպասուէր, կատարելապէս պիտի պարզէ կացութիւնը: Երբ նիստը բացուեցաւ, որուն կ'ատենապետէր Պ. Լէգրուա, երեսփոխանները ամբողջութեամբ ներկայ էին. ունկնդիրներու օթեակն ալ լեցուած էր: Նախ բեմ ելաւ Պ. տ'Էսթուրնէլ տը Քօնսթան, պատասխանելու Պ. Բօլ Տէշանէլի մէկ խօսքին: Ատենաբանը գիտել տուաւ թէ խաղաղութեան բարեկամները բնաւ չեն շփոթած իրաւարարութիւնը զինաթափութեան հետ: Յարեց թէ զինաթափութիւնը, որ խաղաղասէր քաղաքականութեան վերջին ձեւն է, Տէրութեանց հետ համաձայնութեամբ միայն կարելի է ձեռք բերել: Երեսփոխան Պ. Իսպպար ալ երկարօրէն խօսեցաւ զինաթափութեան վրայ, թուելով անոր բարիքները: Եզրակացուց թէ Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութիւնը պէտք չէ ծառայէ այդ մեծ գործին, քանի որ աւելի զօրացած է Ֆրանքօ-ռուս դաշնակցութեամբ եւ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ու Իտալիոյ մերձեցումներով: Պ. Պօնի տը Քասթէլլան նպաստաւոր կարծիք յայտնեց Ֆրանքօ-իտալական մերձեցման մասին, ըսելով որ զանազան տեղեր պիտի տկարացնէ Ֆրանսայի ազդեցութիւնը: Պ. Կօթիէ տը Քլանի հարցուց արտաքին գործոց Նախարարին թէ միթէ անգլօ-ֆրանսական մերձեցման արդիւնքը պիտի չըլլա՞յ Թանճէրի գրաւումը Անգլիոյ կողմէ՝ իբրեւ ամբողջացում Ճիպրալթարի: Պ. Ֆրանսուա Տըլոնքըլ ալ հարցուց թէ Սիամի գործերը ի՛նչ վիճակի մէջ են, Բանամայի դէպքերուն նկատմամբ ի՛նչ ընթացք հետեւուած է եւ թէ ե՞րբ պիտի հրատարակուի Սէն-Նանի երկաթուղիին վերաբերեալ Դեղին Տետրակը: Պ. Տէլքասէ պատասխանեց Պ. Կօթիէ տը Քլանիի թէ ինք ալ մեծապէս բաղձացող է Ճիպրալթարի նեղուցին ազատ անցքին եւ ատոր վերաբերեալ երաշխաւորութեան: Պ. Տըլոնքըլի հարցման մասին ալ Պ. Տէլքասէ յայտարարեց թէ իր խօսելիք ճառին մէջ պիտի պատասխանէ: Ապա խօսեցաւ Պ. Ժօրէս: Մարոքի մասին խօսելով դատապարտեց յախուռն արարքները, թուելով անոնց աննպաստ հետեւանքները եւ առաջարկեց տեղացիներուն հետ ուղղակի ու մտերմական համաձայնութիւն մը կնքել: Պ. Տընի Քօշէն ընդհանուր նկատումներու վրայ խօսեցաւ եւ ըսաւ թէ Ֆրանսա ի՛նչ դեր կը կատարէ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, ի՛նչ կացութիւն առաջ կը բերէ անգլօ-ֆրանսական մերձեցումը, մինչդեռ երկու-քուկէս տարի առաջ անգլօ-ճարոնական համաձայնութեան դէմ կը հանուէր Ֆրանքօ-ռուս դաշնակցութիւնը: Ատենաբանը ձգտում մը կը զգայ Ֆրանսայի ու Ռուսիոյ յարաբերութեանց մէջ՝ այն իրողութեան մէջ թէ միջազգային կարգ մը խնդիրներու համար Անգլիոյ հրաւէր կը կարդացուի եւ ոչ թէ Ֆրանսայի: Վերջապէս բեմ ելաւ արտաքին գործոց ելմտացոյցին տեղեկաբեր Պ. տը Բրէսանսէ որ նախ ուսումնասիրեց Ֆրանսայի պատմութեան զանազան երեւոյթները 1870էն ի վեր. նախ Գերմանիոյ գերակշռութիւնը, յետոյ Երրեակ Զինակցութեան հաստատութիւնը եւ վերջապէս Ֆրանքօ-ռուս դաշնակցութիւնը: Պ. Բրէսանսէ յարեց.

«Ֆրանքօ-ռուս դաշնակցութեան սխալ ձեւ մը տալու ուզուեցաւ սկիզբները: Եղական երկրասէրներ Ֆրանսայի արժանիքը նուաստացուցին՝ ներկայացնելով զայն ոչ միայն իբրեւ զօրաւոր տէրութիւն մը, որուն աջակցութիւնը կ'ուզուի, այլ իբրեւ վիրաւոր մը որուն ձեռք կը կարկառուի: Այդ դաշնակցութիւնը ուրիշ եղանակով մըն ալ կնքուեցաւ: Մինչդեռ յայտնի էր թէ պարզապէս պաշտպանողական է, ըսուեցաւ թէ վրէժխնդրութեան գոհացումը պիտի տայ Ֆրանսայի: Այդ կերպով սխալ կռուանի մը վրայ կը գտնուէինք: Փոխանակ Ֆրանսայի զօրութեանը մասին հաւանութիւն մը ըլլալու, տեսանք թէ անոր քաղաքականութիւնը շատ մը կէտերու վրայ երկրորդական դեր մը կը կատարէր: Զանազան կէտերու վրայ հաստատեցինք թէ ուրիշ տէրութեան մը ետեւէն կ'երթանք: Կ'ընդունիմ թէ այդ դաշնագրութիւնը իր առաւելութիւնները ունէր: Խաղաղութիւնը ալ աւելի միայն մէկ կամքին վրայ հիմնուած չէր՝ այլ հակակշռութեան դրութեան մը վրայ: Վտանգաւոր պիտի ըլլայ դէմ առ դէմ պահել այդ երկու խումբերը:»

Պ. տը Բրէսանսէ յարեց թէ ատոր վրայ է որ այդ երկու խումբերուն զանազան անդամներուն միջեւ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատուեցան: Գերմանիա կը մօտենայ Ռուսիոյ, Անգլիա ու Իտալիա կը կնքեն Ֆրանսայի հետ դաշնագրութիւններ՝ առաջինը իրաւարարական եւ երկրորդը՝ առեւտրական: Ատենաբանը յետոյ քննեց այն կէտերը, ուր Ֆրանսայի դիւանագիտութիւնը պէտք է կեդրոնացնէ իր ջանքերը: Յարեց թէ Փորթոյի մէջ պէտք է հաշտութեան ու խաղաղութեան տեսակէտով դիտողութիւններ ընէ: Պ. տը Բրէսանսէ ըսաւ թէ Ֆրանսա հարկ է աշխատի՝ իրաւարարութեան միջազգային մեծ կազմակերպութեան զարգացմանը. յետոյ յարեց.

«Զինուորներու թիւը պակսեցնելու համաձայնութիւնը ցնորք մը չէ: Երբեմն Անգլիոյ Խորհրդարանին մէջ Պ. Կօշըն որ ծովային նախարար եղած է ըսաւ, «Կրնա՞նք փոխել մեր նաւային ծրագրին պայմանները: Եթէ միւս տէրութիւնները պատրաստ են զիջիլ իրենց նոր շինութեանց ծրագիրները, մենք ալ պատրաստ ենք միեւնոյնը ընել:» Պ. Կօշըն յարեց թէ պէտք է պակսեցնել բոլոր ազգերու վրայ ծանրացող անօգուտ բեռը: Վերջերս Պ. Չէմպըրլէն այդ յայտարարութիւնը յիշեցնելով ըսաւ թէ մեծ տէրութիւնները եթէ կ'ուզեն զիջիլ իրենց նաւային ծրագիրը, Անգլիա ալ պատրաստ է նոյն բանը ընելու: Կ'ըսուի թէ Անգլիացիները պէտք է սկսին. ատոր համար համաձայնութիւն մը հարկ է, զոր մեզի առաջարկողները չեն ուզեր ներկայ կացութիւնը փոխել: Համամասնութիւնը պիտի չփոխուի: Իւրաքանչիւր տէրութիւն պիտի պահէ իր զինուորներուն թիւը. միայն պիտի կասեցուի նոր զէնքերու շինութեան համար կատարուած կատաղի մրցումը եւ անյատակ անդունդի մը մէջ միլիոններու նետուիլը:»

Պ. տը Բրէսանսէ խօսքը աւարտեց, առաջարկելով որ Ֆրանսա հետեւի խաղաղութեան, զինաթափութեան եւ իրաւարարութեան քաղաքականութեան: Վիճաբանութիւնը յետաձգուեցաւ երկուշաբթի օրուան:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Վիլհէլմ կայսեր առողջական վիճակը.— Բուժումը.— Օդափոխութեան ծրագիրներ:

Պերլին, 20 Նոյեմ.—Բացառիկ լրագրական գործակալութիւն մը որ կ'ըսէ թէ իր տեղեկութիւնները Նոր-Պալատէն կը ստանայ, նորէն կը յայտարարէ որ Վիլհէլմ կայսրը մտադիր է մօտերս հարաւային կլիմայի մը տակ երթալ: Կ'ըսուի թէ Ծնունդի տօները պալատան մէջ պիտի կատարուին ըստ սովորութեան: Այդ լուրին առթիւ Բօսթ կ'ըսէ թէ կանոնաւոր ու գոհացուցիչ կերպով առաջ կ'երթայ Վիլհէլմ կայսեր առողջացումը, ինչպէս կը հաստատեն բժշկական տեղեկագիրները, եւ թէ այն ատեն երբ աննպաստ պարագայ մը պատահի, անշուշտ օդափոխութիւնը անյապաղ պիտի կատարուի: Բօսթ կը յարէ.—«Եթէ հարաւային կլիմայի մը տակ բնակելու ծրագիրը—որ մեր տեղեկութեանց համաձայն տակաւին որոշում մը չէ սառած—հիմա տեղի ունենայ, վրդովելու բան մը չկայ: Կայսրը միայն իր բժիշկներուն խորհուրդովը պիտի կատարէ այդ ուղեւորութիւնը, ինքզինքը դարմանելու համար մեղմ կլիմայ ունեցող տեղ մը՝ ձմեռուան ամէնէն խիստ եղանակին մէջ՝ այսինքն յունուարին եւ փետրուարին:»

ԲԱՆԱՄԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ

Քոլոմպիոյ ու Բանամայի պատուիրակները.— Ապարդիւն բանակցութիւն.— Ջրանցքին խնդիրը.— Քոլոմպիոյ պարտքերը:

Նիւ-Եորք, 21 Նոյեմ.— Երէկ Քոլոնի մէջ Քոլոմպիոյ ու Բանամայի պատուիրակներուն միջեւ կատարուած խորհրդակցութեանց պահուն, Բանամայի պատուիրակները յայտարարեցին թէ բացարձակապէս կը մերժեն բանակցութեան մտնել այն ատեն որ Քոլոմպիա չճանչնայ Բանամայի հանրապետութիւնը:

—Ուաշինկթըն գտնուող Բանամայի յանձնաժողովը, երէկ, ընդունուեցաւ Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց Նախարար Պ. Հէյի կողմէ. յետոյ ներկայացաւ Նախագահ Պ. Ռուզվէլթի որուն յայտարարեց թէ կատարելապէս գոհ մնացած է Պ. Պիւնօ-Վարիլլայի կնքած դաշնագրութենէն՝ ջրանցքին նկատմամբ: Միանգամայն վստահեցուց Պ. Հէյը թէ Բանամայի կառավարութիւնը չուշով պիտի վաւերացնէ զայն: Մ. Նահանգաց դաշինքը որոշեց այդ դաշնագրութիւնը այն ատեն միայն Ծերակոյտին վաւերացմանը ներկայել, երբ Բանամայի պետութեան կողմէ վաւերացուած ըլլայ:

—Պ. Հէյ լուր առաւ թէ քոլոմպիական պատուիրակութիւն մը Ուաշինկթըն կուգայ:

—Չին ճանչցաւ Բանամայի հանրապետութիւնը: Կը ծանուցուի թէ Գերմանիա ու Պրազիլիա պաշտօնապէս վստահեցուցեր են Մ. Նահանգաց արտաքին գործոց նախարարութիւնը թէ պիտի ճանչնան Բանամայի նոր պետութիւնը՝ կանոնաւորապէս հաստատուելուն պէս: Գալով Անգլիոյ հաւանութեանը, դեռ պիտի ուշանայ, վասն զի Բանամա չուզեր բաժին մը ունենալ Քոլոմպիոյ պարտքէն: Բանամայի պատուիրակները որոնք Ուաշինկթըն կը գտնուին, կը յայտարարեն թէ այդ պարտքը զոր կը ներկայացնեն Անգլիա ու Հոլանտա գտնուած արժեթուղթեր, եղած են այն ատեն երբ Բանամա տակաւին չէր միացած Քոլոմպիոյ եւ այս վերջինն ալ դեռ Սպանիոյ տիրապետութեանը տակ կը գտնուէր, ուստի Բանամա բնաւ մասնակցութիւն չունի: Ընդհակառակը Քոլոմպիա երկուքուկէս միլիոն ֆր. պարտք ունի Բանամայի:

—Մ. Նահանգաց մէջ Բանամայի ջրանցքին համար կազմուած Նոր Ընկերութեան ներկայացուցիչ Պ. Քրոմուէլ, որ Բանամայի անջատման շարժումին ատեն Բարիզ կը գտնուէր, Նիւ-Եորք դարձաւ եւ ըսաւ թէ Պ. Հէյի հետ համաձայնութիւն մը գոյացուցած է, որով կը ճանչնայ այդ Ընկերութեան յանձնառութիւնները:

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Իտալիոյ թագաւորը ու թագուհին Ուինտսորի մէջ.— Ուինտսորի քաղաքապետը.— Հռոմի քաղաքապետին հեռագիրը.— Մեկնում:

Ուինտսոր, 21 Նոյեմ.— Որսորդութենէ վերադարձին Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը քանի մը պատուիրակութիւններ ընդունեց Ուինտսորի դղեակին մէջ: Հին դրամներու Ընկերութիւնը շքեղ դրամ մը մատոյց իբրեւ յիշատակ:

—Իտալիոյ արտաքին գործոց Նախարար Պ. Թիթթօնի այցելեց Օքսֆորտի համալսարանը, ուր ժամանակին յաճախած է, եւ ուրկէ պատուակալ տիտղոս մը ստացաւ:

—Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորը իտալերէն սա նամակը ուղղեց Ուինտսորի քաղաքապետին.

«Իտալիոյ թագաւորը ու թագուհին իրենց ջերմ շնորհակալութիւնները կ'ուղղեն ձեզի՝ իրենց եղած սիրալիր ընդունելութեանց համար, զորս շատ անկեղծօրէն կը գնահատեն:»

—Հռոմի քաղաքապետ Բրինս Քոլոնա իշխանը սա հեռագիրը ուղղեց Լոնտոնի լորտ-քաղաքապետին.

«Հռոմ խորապէս զգածուած այն մեծ եւ հանդիսական ընդունելութեան համար զոր Մեծն-Բրիտանիոյ մայրաքաղաքը ըրաւ իր սիրեցեալ Վեհապետներուն, ձեզի կը ղրկէ հաւաստիքը հաստատուն բարեկամութեան զգացմանց որ երկու ժողովուրդները կը միացնէ խաղաղութեան, քաղաքակրթութեան եւ յառաջդիմութեան միեւնոյն իտէալին մէջ:»

—Իտալիոյ թագաւորը ու թագուհին այս առտու Ուինտսորէն ճամբայ ելան. օդը շատ գեղեցիկ էր: Ժողովուրդը եռանդագին կերպով ողջունեց արքայական հիւրերը, ինչպէս ըրած էր անոնց ժամանմանը միջոցին: Արքայական թափօրը դղեակէն ճամբայ ելլելով գնաց կայարանը: Առաջին կառքին մէջ կը գտնուէին Անգլիոյ ու Իտալիոյ թագաւորները եւ Ուէլսի իշխանը ու Քօննօթի դուքսը՝ ամէնքն ալ համազգեստով: Երկրորդ կառքին մէջ երկու թագուհիները եւ Վիքթորիա իշխանուհին: Իտալիոյ թագուհին մուշտակ մը եւ կապոյտ թաւիշէ գեղեցիկ շրջազգեստ մը կը կրէր: Թափօրը երբ կայարան ժամանեց, «Կեցցէ»ներ օդը կը թնդացնէին: Վեհապետները քանի անգամ պատասխանեցին՝ գլուխ շարժելով: Անգլիոյ ու Իտալիոյ թագաւորները ու թագուհիները հրաժեշտի խիստ սիրալիր ողջոյններ փոխանակեցին: Երբ կառախումբը ճամբայ կ'ելլէր, Էտուարտ թագաւորը վակոնին մօտեցաւ եւ պատուհանէն բռնեց Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին երկու ձեռքերը: Իտալիոյ ազգային երգը հնչեցուցին նուագածուները եւ արքայական կառախումբը ճամբայ ելաւ, «Հուրրա»ներով ողջունուելով:

Շէրպուր.—Անգլիական մարտանաւերը եւ Վիքթորիա-էնտ-Ալպերթ զբօսանաւը, ուր կը գտնուէին Իտալիոյ թագաւորը ու թագուհին, Բորթսմութէն ճամբայ ելան. արեւմտեան սաստիկ հով մը կը փչէ: Այս իրիկուն Շէրպուր կը ժամանեն:

ԱՆԳԼԻԱ

Տնտեսական պայքար.— Պ. Չէմպըրլէնի նոր բանախօսութիւնը.— Համակրական արտայայտութիւններ.— Քանատա:

Լոնտոն, 21 Նոյեմ.— Պ. Չէմպըրլէն, երէկ իրիկուն բանախօսութիւն մը արտասանեց Քարտիֆի մէջ, չորս-հինգ հազար հոգիի ներկայութեանը, որոնք զիրար կը կոխկռտէին՝ զայն աղէկ մը լսելու համար: Ունկնդիրներուն մէջ կար Պ. Պրիան, որ մրցակիցն էր Պ. Մաք Քինլիի Մ. Նահանգաց Նախագահական վերջին ընտրութեան ատեն: Պ. Չէմպըրլէն իր տեսութիւնները պաշտպանեց Քարտիֆի հանքային եւ մետաղի ձեռարուեստին ու յայտարարեց թէ ինչ որ Ուաշինկթըն ըրած է Մ. Նահանգաց համար, ինչ որ Պիզմարք ըրած է Գերմանիոյ համար, իր ելմտական ծրագիրն ալ նոյնը պիտի ընէ Մեծն-Բրիտանիոյ մասին:

— Գաղթային նախորդ նախարարին ժողովրդականութիւնը այն աստիճան է որ հարկ եղած բարեկարգական միջոցներ ձեռք առնուեցան Լոնտոնէ մեկնելու պահուն: Ժողովուրդը Բէտինկթընի կայարանը խռնուած էր եւ «Կեցցէ» կ'աղաղակէր եւ կ'երգէր: Այս իրիկուն Նիւբորթ կը սպասուի, ուր ճառ մը պիտի խօսի գործաւորական մեծ միթինկի մը մէջ:

— Քանատայի լրագիրները եւ ձեռարուեստով զբաղողները կը յայտարարեն Պ. Չէմպըրլէնի թէ իր ծրագրին ամէնէն ակնառու կէտն է այն ենթադրութիւնը, թէ գաղթավայրերը պատրաստ եղած ըլլան իրենց մաքսային սակացոյցերը այնպէս մը կարգադրել, որ նոր ձեռարուեստներ չկրնան զարգանալ՝ մայր երկրին հետ մրցման մէջ:

ՌՈՒՍԻԱ

Վարշավիոյ մէջ.— Օտարականներու անցագիրը.— Քիշնեւի դէպքերը.— Խոշոր դաս մը:

Վարշավիա, 20 Նոյեմ.— Այս շաբթու կը գործադրուի ռուս կառավարութեան այն նոր որոշումը, որ կը վերաբերի Ռուսիա բնակող օտարականներու անցագրին նկատմամբ եղած տրամադրութիւններուն: Նոր ծրագրին համաձայն, ամէն օտարական, Ռուսիայէն մեկնելու պահուն, պարտաւոր է հինգ ռուբլի հատուցանել սահմանագլուխին վրայ՝ ոստիկանութեան կայարանին՝ անցագրին «վիզէ» ըլլալուն առթիւ: Այդ գումարը յատկացուած է Բեդերսպուրկի Կարմիր Խաչի Ընկերութեան:

Բեդերսպուրկ.— Թէեւ Քիշնեւի դէպքերու դատը դռնփակ կը կատարուի, սակայն ամէն կողմէ բազմաթիւ ուղեւորներ կը դիմեն նոյն քաղաքը: Բոլոր օթէլները լեցուած են: Շատ մը նշանաւոր փաստաբաններ, որոնք տասնըհօթը անձնական դատախազները կը ներկայացնեն, Բեդերսպուրկէն, Մոսկուայէն եւ ուրիշ քաղաքներէ հոն դիմած են՝ ամբաստանեալները պաշտպանելու: Դատին մէջ գլխաւոր ամբաստանեալներուն թիւն է երեսունըհօթը որոնց երեսունըվեցը տեղացի գիւղացիներ են: Հինգ հարիւր վաթսունըվեց վկաներ հրաւիրուած են, որոնց չորս հարիւր քառասունմէկը ամբաստանեալներուն նպաստաւոր են:

ԳԱԶԱՆՆԵՐԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Շահեկան վիճակագրութիւն մը.— Վայրի կենդանիներու հասցուցած չարիքներ.— Որսորդներ.— Տրուած պարգեւներ:

Վերջերս շատ հետաքրքրական վիճակագրութիւն մը հրատարակուեցաւ Հնդկաստանի մէջ: 1902 տարուան մէջ վայրագ կենդանիներու եւ օձերու զոհ գացած մարդոց ու անասուններու վրայ խօսող վիճակագրութիւն մըն է ասիկա: Նախ մարդիկը առնենք: Մէկ տարուան մէջ 26,000 հոգի սպաննուած են գազաններու կողմէ: Օձերը, մանաւանդ ահռելին քոպրա—քաբէլլօն, 23,164 մարդկային էակներու մահուան պատճառ եղած են, իսկ վայրի կենդանիները՝ 2835 հոգիի: Այդ կենդանիներէն վագրերը 1046 հոգի մաշցուցած են, գայլերը՝ 377, բորենիները՝ 64, արջերը, մողէսները եւ այլը՝ 849: Վագրերը անգամ մը որ ճաշակեն մարդկային մսէն, ա՛լ եւս չեն կրնար առ կենալ այդ համադամին: Մարդակեր կը կոչուին անոնք եւ առանձին կ'ապրին, մարդու որսորդութեան հետապնդելով: Ամէն մէկ վագր տասնեակներով մարդ կը լափէ: Երեք հարիւր ռուբիի մասնաւոր պարգեւ մը կը տրուի զանոնք փճացնողին: Ընդհանրապէս մօտակայ պահակազօրքերու անգլիացի սպաներն են որ վագր որսալու կ'ելլեն, ինչ որ անվտանգ չէ: Կառավարութիւնը կը քաջալերէ զանոնք: Գալով ընտանի կենդանիներուն, անոնք մարդոցմէ աւելի ենթակայ են գազաններու վայրագութեան: 80,000 եզ կամ կով լափուած են վայրագ կենդանիներէ կողմէ, իսկ օձերը 9000 ընտանի անասուն մեռցուցած են իրենց խայթուածներով: Այդ 80,000 կենդանիները սա գազաններուն կողմէ լափուած են. վագրեր՝ 30,355 ընտանի կենդանի, մողէսներ 38,211, գայլեր՝ 4719, բորենիներ՝ 2387, արջ եւ ալլեւայլ գազաններ՝ 4120: Տեղական կառավարութիւնը զէնք կը բաժնէ որսորդներուն, քաջալերելու համար զանոնք: Մէկ տարուան մէջ 9000 զէնք բաժնուած են: 1902ին որսորդներուն կողմէ սպաննուած վնասակար կենդանիներուն թիւն է 1331 վագր, 5413 մողէս, 1858 արջ, 2373 գայլ, 706 բորենի եւ 4302 զանազան կենդանիներ, ընդամէնը 14,983: Հինգ որսորդի երկու գազան կ'իյնայ, ինչ որ դեռ արդիւնք չէ: Կառավարութիւնը 15,000 վայրի կենդանիներու համար 172,000 ֆր. պարգեւ վճարած է: Մորթերը որսորդներուն կը մնան, որոնք շահով կը ծախեն զանոնք: Թունաւոր օձերու փճացումը ձգուած է բնիկներուն, որոնք 1902 տարուան ընթացքին մէջ 72,600 հատ սպաննած են անոնցմէ: 6000 ֆրանք պարգեւ վճարուած է ատոր համար, այսինքն 10 սանթիմ օձ գլուխ, ինչ որ անբաւական է, աչքի առջեւ բերելով յանձն առնուած վտանգը:

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մ. Նահանգաց բնակչութիւնը.— Լրագիրներուն թիւը.— Արտադրած շահը:

Երկրորդ մարդահամարի (1900) արդիւնքները հրատարակուեցան Մ. Նահանգաց կառավարութեան կողմէ: Այդ մարդահամարին համաձայն, Մ. Նահանգաց քառասունըհինգ նահանգներուն եւ հօթը երկիրներուն բնակիչներուն թիւն է 76,313,387, մինչ նախորդ մարդահամարը 62,622,250 հոգի ցոյց կուտար: Տասը տարուան մէջ 13,681,137 անձ աւելցած են, այսինքն հարիւրին 28.8: Բնակչութեան 8,840,784ը խափշիկ են, 266,760ը հնդիկ, 119,050ը չինացի եւ 85,986ը ճաբոնցի: Թերթերուն ալ վիճակագրութիւնը պատրաստուած է. անոնց թիւը կը հասնի 18,226ի, որոնցմէ 2,226ը օրաթերթ եւ տարեկան 8,118,149,909 օրինակ կը տպագրուին: Օրաթերթերը կ'արտադրեն 878 միլիոն ֆրանք շահ, որոնց 479 միլիոնը ծանուցումներէ, իսկ 399 միլիոնը ձեռքի վաճառումէ եւ բաժանորդագրութենէ:

ՊՏՈՒՂԻ ՆՈՒԱԶՈՒԹԻՒՆ

Պտուղի հունձքը Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ.— Պտուղի առուտուրը.— Մ. Նահանգները.— Ֆրանսական խաղողը:

Պտուղի հունձքը այս տարի նուազ եղած է Ֆրանսայի մէջ, բայց Անգլիոյ մէջ ա՛լ աւելի նուազ: Ու սակայն ֆրանսացի վաճառականներուն գործին եկած է: Ինչպէս յայտնի է, Ֆրանսա շատ պտուղ կը ծախէ Անգլիոյ: Անցեալ տարի 34 միլիոն պտուղ հայթայթած է. գլխաւորաբար ընկոյզ (8 միլիոն), ծիրան եւ դեղձ (6 միլիոն), սալոր (4 միլիոն), տանձ (5 միլիոն): Բայց այս տարի չպիտի կրնայ այսքան արտածութիւն ընել: Սալորը քիչ էր. հարկ եղաւ Գերմանիայէն գնել: Խնձորը Բորթուկալէն արտածուեցաւ. անոր սնտուկը 8-12 շիլինի կը ծախուէր ամէն տարի, մինչ 18 շիլինի բարձրացած է հիմա: Պանանն ալ շատ քիչ պիտի ըլլայ, Ճամայքայի մէջ պատահած փոթորկին հետեւանօք: Միայն խաղողը առատ է Սպանիոյ մէջ: Մ. Նահանգները առիթէն օգուտ կը քաղեն. յուլիս ամիսէն սկսեալ, 10,000 սնտուկ պտուղ կը ղրկէին, զովացուցիչ վակոններու մէջ, Գալիֆորնիայէն հասած: Զարմանալին սա է որ Անգլիա շատ քիչ խաղող կը գնէ Ֆրանսայէն. մեծ մասը կուգայ Ճէրսէյէն, Բորթուկալէն եւ նոյն իսկ Բարսելոնայէն: Ֆրանսա 100,000 ֆրանքի խաղող միայն կը ծախէ Անգլիոյ:

ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Բաղդատութիւն մը տասը տարի առաջուան հետ.— Գիծերուն երկայնութիւնը եւ արտադրած հասոյթները:

Վերջին տասը տարիներուն մէջ թրամուէյներու մեծ դիւրութիւն տրուած է: 1893ին՝ ամբողջ Մեծն Բրիտանիոյ մէջ 1545 քիլոմէթր թրամուէյ կը գտնուէին, որոնք 343 միլիոն ֆրանքի դրամագլուխ մը կը ներկայացնէին: Այսօր 2388 քիլոմէթր երկայնութեամբ գիծեր կան եւ դրամագլուխը կը հասնի 750 միլիոնի: 1900ին թրամուէյները փոխադրած են 1395 միլիոն ճամբորդ, որոնք վճարած են 167 միլիոն ֆրանք. ծախքն է 120 ու կէս միլիոն, այսինքն 46 միլիոնի զուտ շահ մը:

ՅՈԳԵՇԱՐԺ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1820 ԻՆ
ՓԵՐՆԱՐ ԷՍՔՈՖԻԷ ՈՐԴԻՔ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ՆԻԹՈՐԻՋ
ԿՐԱՍԻ ՄԷՋ (ՖՐԱՆՍԱ)

Ստորագրեալս, յիշեալ գործարանին Թուրքիոյ ներկայացուցիչ, կը ծանուցանէ դեղավաճառներուն, դեղագործներուն, համեմավաճառներուն, սափրիչներուն, ոգելից ըմպելիք ծախողներուն, եւն. թէ կրնայ հայթայթել առաջնակարգ էսանսներ, նախնական նիւթեր, անմրցելի գիներով: Պէրնար Էսքոֆիէ տան տիեզերական համբաւը կ'ընծայէ վստահութիւն ներշնչել յաճախորդներուն:

ԱՇԻԼ ՔԱՋԷ
Թուրքիոյ ներկայացուցիչ, Էլլադըր խան, թիւ 4, Ղալաթիա:

Կը ծախուի Աւրիգոս եւ Ընկ. դեղավաճառ Թէքէեանի, Թամաճեան՝ Փանչէ Գաբու, եւ բոլոր դեղագործներուն քով:

ՏՈՔԹ. Ս. ԹԻՐՋԵԱՆ

Շատ տարիներ յաջողութեամբ բժշկութիւն ըրած եւ մեծ փորձառութիւն ստացած ըլլալով, այս անգամ Իզմիր հաստատուած է, կը բնակի Հայոց Թաղին մէջ, մեծ փողոց, թիւ 43 տունը: Խնամքով կը դարմանէ ամէն տեսակ հիւանդութիւններ եւ կը կատարէ վիրաբուժական ու մանկաբարձական գործողութիւններ: Ամէն օր ձրիապէս կը դարմանէ աղքատները, ինչպէս նաեւ ուրբաթ կէսօրէ վերջ դիմող բոլոր հիւանդները:

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Բ. Դրան կայս. Ամէտի դիւանատան քարտուղար անուանուեցաւ Րէֆիք պէյ, որդի Դոնիզլի կուսակալ Ֆաիք պէյի: Այդ առթիւ Սուլթանէն առաջին աստիճան տրուեցաւ Րէֆիք պէյի:

—Երրորդ կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Գ. զօրաբանակին 19րդ գունդին դէր-գնդապետ Մուսթաֆա Նուրի պէյի: Չորրորդ կարգի Օսմանիէ Սաղըզի ոստիկան-զինուորներու վաշտին հազարապետ Սալիհ Սապրի էֆ.ի:

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.—Պէյրութի կուսակալ Խալիլ փաշա տեղեկագրեց Հիճազի երկաթուղիին յանձնաժողովին թէ Հայֆայի ճիւղին շինութիւնները մինչեւ Ուֆալէ անուն տեղը աւարտած ըլլալով, Վեհ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձին օրը բացման հանդէսը տեղի ունեցեր եւ այդ առթիւ բարեմաղթութիւններ եղեր են Ն. Վեհափառութեան համար: Կայս. Պալատան երկրորդ քարտուղար Իզզէթ փաշա հեռագրով Պէյրութի կուսակալին հաղորդեց կայս. բարձր գոհունակութիւնը՝ շինութեանց առթիւ տարուած ջանքերուն համար:

ԻՖԹԱՐ.— Ոստիկանութեան նախարարը եւ ուրիշ պաշտօնատարներ երէկ իրիկուն կայս. Պալատան մէջ իֆթար ընելու պատիւը ունեցան:

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Գ. զօրաբանակին երկրորդ կարգի պահեստի վաշտերէն Քիլանի, Սէնիչէի եւ Քէպըրլիի գունդերէն մէկ մէկ վաշտ ալ արձակուած են:

—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ պուլկար աւազակներու հետ կատարուած ընդհարումի մը պահուն մեռած Նէվրէքոբի Զիրզովէ գիւղէն Մէրէթ պին Իսմայիլ յիսնապետին կնոջ ամսական հարիւր ղրուշ թոշակ յատկացուի եւ զաւկին ալ եօթանասունհինգական:

—Սէլանիկէն կը գրեն թէ Բօղըրտցի Քօսթանթին, Բէդրօ, Կէորկի եւ Զէրնօ անուն անձերը որոնք Բօղըրտցի դէպքին ատեն աւազակներու միացած էին, հոկտ. 29ին տեղական կառավարութեան դիմելով կայս. գթութեան ապաստաներ են:

—Ճումայի Պալա գաւառակին Ռուբանովա եւ Չէլէքիւճէ գիւղերէն՝ քսանըհօթը եւ Մուլթանէ գիւղէն մէկ հոգի նոյեմբերի սկիզբները անձնատուր եղեր են:

—Նէվրէքոբի Տուլեան գիւղէն տասնըհինգ պուլկարներ որոնք ասկէ առաջ Պուլկարիա գացած էին, նոյեմբ. 2ին վերադարձեր ու անձնատուր եղեր են:

—Սէլանիկի նահանգին մէջ անդորրութիւնը կատարելապէս հաստատուած է եւ աւազակութեան ձեռնարկողներն ալ ամէն կողմ ցրուելով անձնատուր ըլլալու վրայ են. ուստի առեւտրական գործառնութիւնները որոնք նախապէս դադրած էին, մեծ ոգեւորութեամբ վերսկսած են:

—Քէօփրիւլիւի գաւառակին գայմագամ Տիլավէր պէյ, գիւղերու պահապաններու մասին պահանջուած ցուցակները, եղած ջնջումներուն համաձայն պատրաստած չըլլալով եւ այդ արարքը կրկնած ըլլալով, ընդհանուր քննիչին հրամանով պաշտօնանկ եղած եւ անոր տեղ նոյն գայմագամութեան փոխանորդ կարգուած է կուսակալութեան հետեւորդ պաշտօնեաներէն Սաիլ պէյ:

—Վասիլիգօռի ու Ինէ Ատայի միջեւ եւ Լոզէնկէի նահանգին զանազան տեղերը հեռագրական թելեր պիտի հաստատուին:

—Նպաստամատոյց յանձնաժողովը որոշեց իսկոյն գնել Ռումէլիի մէջ համախմբուած կայս. զինուորներու պէտք ունեցած մամուղի կտաւէ անձրեւանոցները:

—Սախթըրլը, Ինէ Ատայի, Միտիայի ու Վասիլիգօռի կալուածներուն համար մեծաքանակ ալիւր եւն. գնուած ըլլալով մօտերս նոյն տեղը պիտի ղրկուին:

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Անատոլի երկաթուղիին ընդհանուր տնօրէն օգնական Պ. Հիւկնէն, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ:

—Հոլանտական դեսպանատան գործակատարը, երէկ, տեսակցեցաւ դատական եւ արտաքին գործոց նախարարներուն հետ:

—Գերմանիոյ դեսպանը, երէկ, տեսակցութիւն մը ունեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ:

ԱՏՆԱՅԻ կուսակալութիւնը ծանոյց ամէն կողմ որ մեծարժէք աւանդներ եւ այլն պարունակող թղթատարական պայուսակներու առաքման առթիւ ոստիկան-զինուորներ ընկերանան սուրհանդակներուն:

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ վարչութիւնը ծանոյց Ղալաթիոյ իր ճիւղին որ իրիկուններ ժամ 12էն ետքը Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանող շոգենաւներուն «բրաթիքա» չտրուի:

—Առողջապահական Խորհուրդը նկատելով որ Եգիպտոսի մէջ տասը օրէ ի վեր ժանտախտի դէպք ու մահ չէ պատահած, որոշեց նախապէս սահմանուած 48 ժամուան քարանթինան ջնջել եւ անոր տեղ բժշկական քննութիւն եւ ախտահանութիւն կատարել՝ քանի մը ժամ չանցընելու պայմանով. նաեւ գործադրել մաքսերու ջնջման կանոնագիրը:

—Հայֆայի մէջ վեց օրէ ի վեր ժանտախտի դէպք ու մահ չէ պատահած:

—Առողջապահական Խորհուրդը որոշեց 24 ժամուան քարանթինա սահմանել վարակեալ տեղերէն Պասրա ժամանելիքներուն դէմ.—Ս. Ատէն ու Ֆաօ պարզ ըլլալով այդ երկու քաղաքներուն մէջտեղի ծովեզերքը։ Բ. Մոհմարայի եւ Քուվէյթի մէջտեղի ծովեզերքները։ Գ. Այդ ծովեզերքներուն դիմացը գտնուած բոլոր կղզիները։

ՎԱՆԷՆ կը գրեն թէ Մոլաքերտի գաւառակին մէջ երկրաշարժի ցնցումները դադրած են։ Ժողովուրդը որ վրաններու մէջ կը բնակէր, սկսած է վերանորոգել իր բնակարանները։

ԴԱՆՈՒԲԻ եզերքին ռումանական գիւղերուն զինուորական հրամանատարը, կըսէ Իգդամ, նկատելով որ Պուլկարները զանազան արարքներ կը գործեն նոյն գիւղերուն մէջ, հարկ եղած միջոցները ձեռք առեր է՝ զանոնք ձերբակալելու մասին։

ՍԵՐՊԻՈՅ դեսպան Պ. Սիմիչ, երէկ առտու, այցելութիւն տուաւ Անգլիոյ դեսպան Սըր Նիքօլաս Օ'Քոնորի։

Պ. Թ. Ժ. ՄԱԼԹԱՍ, Օսմ. ապահովագրական Ընկերութեան տնօրէնը, որ Եւրոպա կը գտնուէր, երէկ, Կ. Պոլիս դարձաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԹԻՆՊԷՔԻՒԻ Ընկերութեան ընդհանուր տնօրէն Պ. Տ. Նաքովիտս որ Ֆրանսայի ջերմուկները գացած էր՝ անձը դարմանելու համար, ուրբաթ օրը Կ. Պոլիս կը դառնայ։

ԱՊԷՏԻՆ ՓԱՇԱ.— Կայս. Պալատան տաւշին քարտուղարը, հեռագիր մը ուղղելով Արշիպեղագոսի կուսակալ Ապէտին փաշայի, ծանոյց թէ Վեհ. Սուլթանը գնահատելով մատուցած հաւատարմական ծառայութիւնները, հրամայած է ամսաթօշակը աւելցնել։

ՄԱՆՐ ԴՐԱՄՆԵՐԸ.—Պետական Խորհուրդը, կ'ըսէ Սէրվէթ, նկատողութեան առած է նոր մանր դրամներու փոփոխման խնդիրը։ Հիմնականները շուտով խմբագրելուն համար անոնց տեղ զուտ նիքէլէ մանր դրամներ պիտի պատրաստուին։

ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԷՆ կը գրեն Մոնիդէօրի թէ հրդեհին պատճառած ընդհանուր վնասը, թէ՛ շէնք եւ թէ ապրանք, հինգ հարիւր հազար ոսկի կը հաշուուի, որուն 20,000ը միայն ապահովագրուած է։ Մեռնող կորսուած ալ, որուն թիւը յայտնի չէ, սակայն զրոյցի մը նայելով, հինգ հոգի այրած են։

ՍՊԱՐԱՊԻՏԻ ԴՐԱՆ պաշտօնեաներուն եւ քարտուղարներուն ծանուցուեցաւ որ Ռամազանի մէջ ժամ 7½ին ներկայ ըլլան եւ իրիկուններն ալ ժամ 9½ին մեկնին։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ շինութեանց Նախարարութեան հրաման տրուեցաւ շուտով քննել այն ծրագիրը, որուն համաձայն ,Մուտանիա-Պրուսայի երկաթուղիին նեղ գիծը՝ պիտի միացուի Իւչագի գիծին, ինչ որ մեծապէս օգտակար պիտի ըլլայ Պրուսայի նահանգին առեւտրական զարգացման։

ՎԱԳՖԻ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ.— Ձեռնհաս պաշտօնատունը որոշեց որ վարժարանի, հիւանդանոցի եւ այդ կարգի բարենպատակ հաստատութեանց մատակարարութեանը վագֆ եղած կալուածներու եւ հողերու կալուածագիրները վագֆին անունով գրուին եւ ոչ թէ անհատներու, վասն զի այս վերջինները երբ անզաւակ մեռնին, նոյն հողերը ու կալուածները մահլուլ նկատուելով կը վաճառուին, ու բով այդ բարենպատակ հաստատութիւնները կը վնասուին։ Այդ պարագային կալուածագիրներուն մէջ պէտք է նշանակել վագֆին նպատակը, արժէքը, հասոյթը, սահմանը եւայլն։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ զանազան տեղերը պատրաստ հողերու վրայ գտնուած տաղաւարներուն տեղ, որոնք ինչպէս ծանուցինք, վար պիտի առնուին, Կ. Պոլսոյ յարմար տեղերը բնակարաններ պիտի կառուցուին։ Ծախքը պիտի հոգացուի Ներքին գործոց Նախարարութեան ելմտացոյցէն։

ԱՓՐՈԴԻՏԵԱՆ ախտին համար Պոլսոյ Շիշլի Էթֆալի թաղին մէջ կառուցուելիք հարիւր անկողիննոց հիւանդանոցին շինութիւնը մօտերս պիտի սկսի։ Ծախքը պիտի հոգացուի քաղաքապետութեան ելմտացոյցէն։

ԱՅՏԸՆԻ պատժական ատեանը, անցեալ օր դատեց տեղւոյն երեւելիներէն Աղհիապըլը Անաստաս էֆ.ն որ ամբաստանուած էր՝ յոյն երիտասարդ մը սպաննած ըլլալուն համար։ Այդ երիտասարդը ժամանակ մը Անաստաս էֆ.ի քով սպասաւոր ըլլալով, անոր ազգականներէն աղջկան մը կը սիրահարուի եւ այդ պատճառով կը ճամբուի. քիչ վերջը Անաստաս էֆ.ի տանը կը դիմէ՝ աղջիկը փախցնելու համար. մայրը կը վիրաւորէ եւ ներս մտնել կը փորձէ, սակայն Անաստաս էֆ. վերի յարկի պատուհանէն ռեվոլվեր պարպելով կը սպաննէ այդ երիտասարդը եւ յետոյ ոստիկանութեան դիմելով եղելութիւնը կը պատմէ։ Դատարանը անպարտ արձակեց Անաստաս էֆ.ին՝ նոյն սպանութիւնը պատւոյ ու կեանքի պաշտպանութեան նպատակով գործած ըլլալուն համար։

ԲԵՐԱՅԻ ոստիկանութիւնը իմանալով որ Մեծ Փողոցին վրայ Հաճի Տիմիթրիի 277 թիւ նպարավաճառի խանութին վերի յարկը խաղամոլութիւն կը կատարուի, աղքի իրիկուն խուզարկութիւն կատարելով, ձերբակալեց Սարկի, Ֆոթի, Անտոն եւ Նիքոլա անուն անձերը՝ խաղի թուղթերով, դրամներով եւայլն։

ՄՈՐԹԵՐՈՒ ՆԵՐԱԾՈՒՄԸ.— Առողջապահական Խորհուրդին որոշմամբ հետեւեալ տրամադրութիւնները պիտի գործադրուին այն զանազան տեսակ մորթերուն դէմ որոնք կը բերուին համաճարակ հիւանդութիւններէ կամ պաճարախտէ վարակուած տեղերէ.

Ա. Համաճարակ հիւանդութիւններէ վարակուած տեղերու ժամանումներուն դէմ.— 1. Ժանտախտէ, քոլերայէ կամ դեղին տենդէ վարակուած երկրէ մը ժամանող թարմ մորթերը ետ պիտի ղրկուին օսմ. բոլոր նաւահանգիստներէն։ 2. Յիշեալ հիւանդութիւններէն զերծ եղող երկիրներէ ժամանող նոյն կարգի մորթերը ազատ մուտք պիտի ունենան։ 3. Միեւնոյն մորթերը՝ երբ միեւնոյն երկիրներէ կու գան, այլ նեխուած վիճակի մէջ կը գտնուին՝ պիտի ընդունուին։ Բայց առողջապահական պաշտօնեաներու եւ թաղապետական պաշտօնեաներու կողմէ նախապէս պատրաստուած տեղեկագիր մը պէտք է հաստատէ նեխման այդ վիճակը։ 4. Մորթի միւս բոլոր տեսակները, աղած, չոր, ծխուած, «արսէնիքէ» եղած, եւ կամ վերջապէս քիմիական ո եւ է գործողութեան մը ենթարկուած — ինչպէս նաեւ գործուած մորթերը ազատ մուտք պիտի ունենան՝ իբր ոչ-վարակիչ ապրանքներ, որոնց վերաբերեալ տրամադրութիւններուն պիտի ենթարկուին։

Բ. Պաճարախտէ վարակուած երկիրներէ հասած մորթերուն դէմ.— 1. Պաճարախտէ վարակուած ո եւ է երկրէ մը ժամանող թարմ մորթերը ետ պիտի ղրկուին օսմ. բոլոր նաւահանգիստներէն։ 2. Պաճարախտէ զերծ եղող ո եւ է երկրէ ժամանող միեւնոյն մորթերը ազատ մուտք պիտի ունենան։ 3. Միեւնոյն մորթերը երբ միեւնոյն երկրէ կու գան, բայց նեխած վիճակի մէջ, պիտի ընդունուին՝ նեխման այդ վիճակը՝ առողջապահական եւ թաղապետական պաշտօնեաներու կողմէ պատրաստուած տեղեկագրով հաստատուելէ ետքը։ 4.— Կապոցներով ղրկուած մորթերը—աղած, չոր, ծխուած, արսէնիքի կամ քիմիական ո եւ է բաղադրութեան մը ենթարկուած —որոնք պաճարախտէ վարակուած երկրէ մը կու գան, նախ առաջին հականեխման մը պիտի ենթարկուին մաքսատան մէջ, եւ, առողջապահական պահնորդի մը հսկողութեան տակ խաղախորդարան մը պիտի տարուին, ուր պիտի մաքրուին մասնաւոր աւազաններու մէջ։ Միեւնոյն երկիրներէ խառնիխուռն բերուած մորթերը՝ միեւնոյն միջոցներուն պիտի ենթարկուին, այն տարբերութեամբ որ այս վերջինները կտոր կտոր պիտի հականեխուին։ Նաւուն այն մասը ուր դրուած ըլլան այս մորթերը,—թէ՛ կապոցով եւ թէ՛ խառնիխուռն վիճակի մէջ եղող մորթերը—պիտի հականեխուի։ 5. Միեւնոյն մորթերը երբ կապոցով կամ ցրուած վիճակի մէջ բերուին այն տեսակ երկրէ մը, ուր թափանցող այտուցի հիւանդութիւն ըլլայ, տէրութեան մէկ մաքրանոցը ցամաք պիտի հանուին՝ սովորական զգուշական միջոցներով։ Հոն երեք ժամ պիտի ենթարկուին ծծումբի ծխացումի. յետոյ երկու ամբողջ օր բացօդեայ պիտի մնան. ապա պահապաններու հսկողութեամբ խաղախորդարան մը տարուելով պիտի խաշուին մասնաւոր աւազաններու մէջ։ Այդ մորթերը կրող նաւերը ու մաւոնաները եւ անոնց մէջ գտնուողները կանոնական ապանեխումին պիտի ենթարկուին։ 6. Վերոյիշեալ մորթերը եթէ պաճարախտէ զերծ երկրէ մը բերուին եւ նաեւ դրուելու համար վարակեալ երկիրներէ անցնին եւ կամ անոնք որ նոյն տեղերէն բերուելով փոխադրուին վարակեալ երկիր մը, իրենց ժամանած տեղը առաջին ապանեխման պիտի ենթարկուին եթէ կապոցի մէջ են. իսկ եթէ կապուած չեն՝ անոնց իւրաքանչիւր կտորը պիտի ապանեխուի։ 7. Աղախուած մորթերը, ուրկէ ալ բերուին, ազատ մուտք պիտի ունենան։ 8. Աղախուած մորթերուն հետ պէտք է գտնուի ղրկուած տեղէն տրուած վկայագիր մը. հակառակ պարագային իբրեւ վարակեալ տեղէ բերուած նկատուելով, խիստ միջոցներու պիտի ենթարկուին։

Ծանօթ.— Ներկայ շրջաբերականը կը ջնջէ ասկէ առաջ ղրկուածները։

Բացատրութիւն.— Թարմ մորթ ըսելով կը հասկցուին բնական վիճակի մէջ եղած մորթերը, առանց որ ո եւ է պատրաստութեան՝ այսինքն անասունին վրայէն հանուած եւ սպանդանոցին կողմէ խաղախորդին յանձնուած վիճակին մէջ։ Մորթերու երկրորդ դասակարգ մը կայ որ վաճառականութեան մէջ ամէնէն առատն է՝ այն է պատրաստուած մորթերը, աղած, ծխումի ենթարկուած, չորցած, արսէնիքով օծուած եւ կամ քիմիական զանազան գործողութեանց ենթարկուած՝ նեխելէ պաշտպանելու համար, մինչեւ որ խաղախորդարան ղրկուին։ Աղախուած մորթերը անոնք են որ կաշիի վիճակի վերածուած են՝ խաղախորդարանի մէջ հարկ եղած քիմիական եւ այլ գործողութեանց ենթարկուելէ ետքը։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՕՍՄ. ՓՈՔՐԻԿԵԱՆ ՊԱՐՏՔԻ

Երկաթուղիի պարտամուրհակներու կտրօնի թերթին անջատումը

Օսմ. Կայս. Պանքան, Ղալաթիոյ մէջ, սովորական ամէն օր պիտի ընդունի, բաց ի ուրբաթէ, ժամ 10 էն մինչեւ իրիկուան ժամ 3, իրեն ներկայացուելիք երկաթուղիի պարտաթուղթերը՝ կտրօնի թերթին անջատման եւ երկու Ֆր. փոխարժէքին գանձման համար։ Այդ պարտաթուղթերուն հետ պէտք է ներկայացուին թուագրեալ պորտրաններ, կրկին օրինակ եւ կարելի եղած ճշդութեամբ պատրաստուած։ Անընթեռնելի կամ սրբրուած եւ նորէն գրուած թուանշաններ պարունակող պորտրանները պիտի մերժուին։ Պորտրոնները պէտք է թուական ունենան եւ օրինաւոր կերպով ստորագրուած ըլլան։ Հասցէին հետ պէտք է պարունակեն նաեւ ներկայացնողին անունը եւ մականունը։ Պանքան ներկայացնողներուն տրամադրութեանը տակ կը դնէ պորտրոյի օրինակներ։ Պաշտօնեաները պիտի պատրաստեն պորտրան, երբ ներկայացնողը կարող չըլլայ։ Պարտաթուղթերու յանձնումին փոխարէն պանքան անուանական ստացագիր մը պիտի տայ՝ ցոյց տալով այն պայմանաժամը որու միջոցին Պանքան պիտի կատարէ ներքին գործողութիւնները եւ ճշդումը։ Այդ ճշդումը կատարուելէ յետոյ իրենց տէրերուն սովորական պայմաններով ետ պիտի տրուին այն պարտաթուղթերը որոնք վիճակահանութենէ շահած են եւ կամ անվաւեր։ Որոշուած պայմանաժամը աւարտելէն ետքը Պանքան այդ ստացագիրներ ներկայացնողներուն տրամադրութեան տակ պիտի դնէ երկաթուղիի պարտաթուղթերը՝ կտրօնի թերթը անջատուած, ինչպէս նաեւ իւրաքանչիւր պարտաթուղթի համար երկու Ֆր.ի փոխարժէքը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Կրօնական եւ Քաղաքական Ժողովի անդամները խառն նիստ գումարեցին այս առաւօտ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր եւ ատենապետութեամբ Տիգրան էֆ. Եսայեանի։ Ներկայ էին՝ Տ. Գրիգորիս, Տ. Վահրամ, Տ. Գաբրիէլ Սրբազանները եւ Տ. Կարապետ Ա. քհնյ. Սանտալճեան. նոյնպէս՝ Գրիգոր էֆ. Խարեան, Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան եւ Միհրան էֆ. Սեթեան։

Դիւանապետ Բարթող էֆ. Թէլեան բերանացի տեղեկութիւններ հաղորդեց ժողովին՝ Երուսաղէմի մէջ իր կատարած բանագնացի եւ պատուիրակի պաշտօնին նկատմամբ։ Իսկ իր տեղեկագիրը, որուն խմբագրութիւնը տակաւին աւարտած չէ, պիտի մատուցանէ Խառն Ժողովի յառաջիկայ նիստին։

Երէկ եպիսկոպոսներէ ոմանք Ս. Պատրիարքին հետ խորհրդակցութիւն մը կատարելով՝ եկեղեցական խնդրոց նկատմամբ նոր գրութիւն մը ստորագրեցին, Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ պատրաստուած։

—Բեդերսպուրկէն նոյ. 1 թուականով կը ծանուցանեն թէ Կովկասի հայ եկեղեցական կալուածներու վերաբերեալ գործողութեանց մէջ թիւրիմացութիւն գործուած ըլլալով, մօտերս նոր հրահանգ մը պիտի ղրկուի։ Այս հրահանգին համաձայն, կալուածներու մատակարարութիւնը առաջուան պէս պիտի կատարուի, բարւոքեալ Վարչութեամբ մը, եւ միայն ընդհանուր հսկողութիւնը կառավարութեան պիտի մնայ։ Ասկէ զատ, երկու շաբաթ առաջ ներքին գործոց Նախարար Պ. Բլէհվէի կողմէ բարեկամական ոճով գրուած պաշտօնագիր մը հասեր է Ս. Հայրապետին, որով կը ծանուցուի թէ Ն. Ս. Օծութիւնը երբ դիմում ընելու պէտք ունենայ, կրնայ ուղղակի Ներքին գործոց Նախարարին դիմել։ (Ասկէ առաջ ազդարարուած էր թէ ո եւ է դիմում Կովկասի կառավարչութեան միջոցաւ պէտք է ըլլայ)։

—Մոսկուայէ կը հաղորդեն թէ նոյեմ. 24ին տեղի ունեցեր է Լազարեան ճեմարանի տարեկան հանդէսը։ Վերատեսուչ Պ. Միլլէրի կարդացած տեղեկագրէն կը տեսնուի որ, անցեալ տարեշրջանին աշակերտներու թիւը եղեր է 325, իսկ ներկայ տարւոյ սկիզբը 343։ Դասարանները աւարտեր են 25 ուսանող, իսկ լսարանները՝ 8։ Անցեալ ուսումն. տարւոյ մէջ բաւական ճոխացեր է ճեմարանի գրադարանը, որուն գիրքերու թիւը հասեր է 14,000ի, իսկ աշակերտական գրադարանը 2900ի։ Ճեմարանի հոգաբարձու իշխան Աբամելիք Լազարեան զանազան պէտքերու համար նուիրեր է 1550 րուբլի։ Աշակերտներու մեծագոյն մասը հայ ըլլալուն, անոնք մայրենի լեզուի մէջ վարժեցնելու համար հաստատուեր են գրական երեկոյթներ, որոնց վարչութիւնը յանձնուեր է բրոֆէսոր Խալաթեանի։ Խումբ մը աշակերտներ ալ, արեւելեան լեզուներուն վարժուելու համար, ճամբորդեր են դէպի Արեւելք։ Յետոյ կատարուեր է մրցանակաբաշխութիւնը։

— Կեսարիոյ Ս. Դանիէլ վանքի վանահայր ծերունազարդ Տ. Ստեփաննոս եպիսկ. Սանտալճեան, որուն ծանուցուած էր թէ Խառն Ժողովոյ որոշմամբ Պաղտատի Պատր. փոխանորդ կարգուած է, գրով մը հրաժարական տուած է այդ պաշտօնէն իր ծերութեան պատճառաւ։ Այժմ այդ պաշտօնին յարմար դատուած է Տ. Մաղաքիա եպիսկ. Տէրունեան, որուն հաւանութիւնը առած է արդէն Պաղտատի Գաւառ. Վարչութիւնը։

— Հէքիմխանէ (Մալաթիա) կը հաղորդեն թէ ասկէ առաջ իրենց մայրենի Եկեղեցիէն հեռացող եւ օտար եկեղեցւոյ գիրկը դիմող կարգ մը ազգայիններ փափաքելով վերստին դառնալ իրենց Եկեղեցին, դիմում ըրած են Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին, խնդրելով որ իրենց հոգեւոր պաշտօնեայ մը ղրկէ։

— Կրօնական Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին եւ ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս Արքեպ.ի։ Ներկայ էին Տ. Վահրամ արքեպիսկ., Տ. Գաբրիէլ եպիսկոպոս, եւ Սանտալճեան ու Շահպազեան աւագ քահանաները։ 1. Էտիրնէի Թաղ. Խորհուրդը գրով մը կը հարցնէ Էտիրնէի եկեղեցւոյ շինութեան առթիւ, Պանտրմայի առաջնորդական տեղապահ Տ. Թաթէոս Ծ. Վ.ի դէմ եղած անհիմն հրատարակութիւնները։ Ժողովը կարդաց եւ լսեց։ 2. Կրօն. Ժողովը իմանալով թէ՝ Տրապիզոնի Առաջնորդ Տ. Եղնիկ Վ. Պապազեան պատարագի ժամանակ չաթըլթօզ եւ ամփիորոն կը կրէ ու «Ընտրեալ» շարականը բանել կուտայ, որոշեց այս մասին բացատրութիւն ուզել յիշեալ Առաջնորդէն։ 3. Էջմիածնէն եկած Լեւոն սարկաւագ Ճէվահիրեան գրով մը կը խնդրէր Արմաշ երթալ եւ հոն իր ուսումը կատարելագործել։ Ժողովը որոշեց ղրկել զայն։ 4. Նազլը-Գազրու քարոզիչ Տ. Տաճատ Վ. Ոսկանեան հրաժարական տուած էր իր քարոզչութենէն, առարկելով թէ Թաղ. Խորհուրդը անոր քարոզչական ամսականը դադրեցուցած էր։ Ժողովը չընդունեց անոր հրաժարականը, եւ որոշեց գրել Թաղ. Խորհրդոյ, ըստ առաջնոյն վճարել անոր ամսականը։ Այս առթիւ որոշեց ծրագիր մը պատրաստել՝ որուն մէջ հաստատուն կերպով որոշուած ըլլայ թէ իւրաքանչիւր եկեղեցի որքա՞ն ամսական կրնայ վճարել առանձին կամ միացեալ։ 5. Կրօն. Ժողովը նկատելով որ քահանաներու ծխատիրութիւնը շատ աներոյշ եւ խառնակ վիճակի մը մատնուած է, որոշեց որ իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ աւագերէցը ունենայ այն ցանկը, ըստ որում գիտնայ թէ իր թաղին մէջ ո՛ր ժողովուրդը ո՛ր տանուտէրին կը պատկանի, առաջքը առնելու համար կարգ մը անհաճութեանց, որոնք կը պատահին հարսնիքի եւլն. առթիւ։ 6. Գուրուչէշմէի ազգայինները գիւղին Տ. Ստեփան քհնյ. Մկրեանի դէմ գանգատ յայտնած էին։ Ժողովը որոշեց այս խնդիրը Նիկոմիդիոյ Առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս եպ. Յովակիմեանի քննութեան եւ կարգադրութեանը յանձնել։ 7. Ժողովը տեղեկանալով իր անդամներէն Սամաթիոյ աւագերէց Շահպազեան աւագ քհնյ.է որ թաղին մէջ անպակաս կ'ըլլան քահանայական խնդիրներ, որոնց յանձնարարել թաղին պատուական քարոզչին եւ աւագերէցին. որպէս զի խորհրդակցութեամբ բաժնեն տեղւոյն քահանաները շրջակայ երեք եկեղեցիներու վրայ, եւ արդիւնքը տեղեկագրեն յառաջիկայ նստին, ուղղութեան առնելու համար։ 8. Տիարպէքիրի Առաջնորդ Տ. Եզեկիէլ Ծ. Վ. հեռագրով կը խնդրէր Սւէրեկի Տ. Մարտիրոս քհն.ի յանցանքին ներումը։ Նոյն քահանան ալ գրով մը կ'արդարացնէր ինքզինքը եւ վերստին պաշտօնավարելու արտօնութիւն կը խնդրէր։ Ժողովը որոշեց գրել Տ. Եզեկիէլ Վ.ի կարգադրել խնդիրը խոհեմութեամբ։ Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ ամուսնական խնդիրներով։

—Պէյրութէն կը գրեն մեզ.—«Նոյ. 4ին լրացան Պէյրութի ֆրանսական բժշկական վարժարանի Տօքթորայի քննութիւնները, եւ նոյն օրը տեղի ունեցաւ վկայականներու բաշխման հանդէսը ի ներկայութեան բարձրաստիճան անձնաւորութեանց։ Շրջանաւարտ 12 բժիշկներէն եւ 5 դեղագործներէն 4ը Հայ են՝ Զարեհ էֆ. Ամասունի եւ Սիմոն էֆ. Ճէլէեան՝ բժշկական ճիւղին մէջ, Սեպուհ էֆ. Թէլլալեան եւ Միսաք էֆ. Բիչիչեան՝ դեղագործական ճիւղին մէջ, որոնք յաջող քննութիւններ անցընելէ վերջ վկայական ստացան։ Ամասունի էֆ. արդէն իր յաջողակութեան ապացոյցը տուած է ասկէ առաջ, մարդակազմութեան մէջ lauréat տիտղոսը առնելով, եւ յետոյ, դժուարին մրցումէ մը վերջ՝ արտաքին օգնական-բժիշկ անուանուելով տեղւոյս ֆրանսական հիւանդանոցին մէջ։ Երիտասարդ բժիշկը, գործնական նոր փորձեր կատարելու համար, Բարիզ պիտի ուղեւորի։ Իսկ Ճէլէեան էֆ., բնիկ Մալաթիացի, անխոնջ յարատեւութիւն ցոյց տուած է, գրեթէ միշտ առաջին ըլլալով ամբողջ շրջանին մէջ։ Իրեն յանձնուած էին հիւանդանոցի բոլոր գործերը արձակուրդի ատեն, երբ դեռ ուսանող էր։ Դեղագործական բաժնին մէջ յիշենք Սեպուհ էֆ. Թէլլալեան, ժրաջան երիտասարդը, որ ուսման եւ գիտութեանց համար իր ունեցած անզուսպ տենչովը ամբողջ բժշկարանին համակրանքը շահած է։ Թէլլալեան էֆ. առաջին Սսեցի երիտասարդն է որ այստեղ բժշկութիւն ուսանելով՝ իր ծննդավայրը կը դառնայ։ Չենք մոռնար նաեւ Միսաք էֆ. Բիչիչեան, Կեսարացի երիտասարդը»։

—Բերայի Լեաժեան վարժարանի Հոգաբարձութիւնը որոշած է հեռաւոր թաղերէ աշակերտներու համար մասնաւոր կառք մը յատկացնել, ուրիշ վարժարաններու նման։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ Ազգ. Ուսումնական Խորհրդոյ.— Մայրաքաղաքիս ազգային նախակրթարաններու անցեալ 1902-903 տարւոյ շրջանաւարտներէն ոմանք հիւանդութեամբ քննութիւններէ բացակայ մնացած, ոմանք քննութեանց կիսովին մասնակցած, եւ մէկ քանիներ ալ լիովին յաջողած չըլլալով այս աշակերտաց կողմէ մատուցեալ խնդրագրերու վրայ, Խորհուրդս ստանալէ յետոյ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրամանն ու հրահանգները, որոշեց բացառիկ քննութեան ենթարկել զանոնք, եւ ըստ արդեանց քննութեան՝ տալ իւրաքանչիւրին կանոնական վկայականը։

Այս բացառիկ քննութեանց պիտի սկսուի Խորհրդոյս կողմէ յառաջիկայ կիրակի օր, 16 նոյեմբեր, ժամ 7ին Ղալաթիոյ Խորհրդարանին, եւ կը հրաւիրուին նոյն խնդրարկու աշակերտք եւ աշակերտուհիք նոյն օր որոշեալ ժամուն ներկայ գտնուիլ անդ։ (Կենէ)

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸ ՔՕՆՍԹԱՆԹԻՆՕՊԼ)

ԲԷՇԹԱ, 24 նոյեմբ.— Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին դէր-ատենապետ Պ. Տանիէլ տը Վարճիաս հրաժարեր է այդ պաշտօնէն։

—Նախարարութիւնը ծրագիր մը ներկայացուց Երեսփ. Ժողովին՝ առաջարկելով արտօնել Նախարարութիւնը՝ ժամանակաւոր կարգադրելու Իտալիոյ հետ առեւտրական յարաբերութիւնները. նաեւ ներկայացուց արքայական հրամանագիր մը, որով պատուիրակութիւնները կը հրաւիրուին դեկտ. 15ին։ Վիճաբանութիւնը վաղուան յետաձգուեցաւ։

—Երեսփ. Ժողովը մերժեց այն առաջարկութիւնը թէ պատուիրակութիւնները հրաւիրող հրամանագիրը վիճաբանութեան ենթարկուի։ Տեղեկացաւ այդ հրամանագրին պարունակութեանը եւ յետոյ շարունակեց զինուորագրութեան օրէնքին վիճաբանութիւնը։

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերմանիոյ պաշտօնաթերթը կը ծանուցանէ թէ Խորհրդարանը դեկտ. 3ին պիտի գումարուի։

ՍԱԹՄԱՐ.—Հունգարիոյ ելմտական նախարար Պ. Հիէրոնիմի վերստին երեսփոխան ընտրուեցաւ 688 ձայնով 634ի դէմ զոր շահեցաւ Քոշութի կուսակիցներէն մէկը։ Այս վերջիններէն մէկ քանին քուէարկութեան սրահը մտնելով կոտրեցին թէ՛ այդ տեղին եւ թէ շրջակայ սրճարաններու, ճաշարաններու եւ վաճառատուներու կարասիները ու ապակիները։ Ոստիկանութիւնը միջամտելով բարեկարգութիւնը վերահաստատեց։

ՊԷԼԿՐԱՏ.—Սերպեւպուլկար Ունեշի-ճենճ լրագրին խմբագիր Պ. Կէօրկի ձերբակալուեցաւ պուլկար ոստիկանութեան պահանջմամբ։ Սօֆիա պիտի տարուի։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Ռուսիոյ կայսրուհիին առողջական վիճակին վրայ այս առտու հրատարակուած բժշկական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ այս գիշեր քունը խանգարուեր է հիւանդ ականջին մէջ զգացած սաստիկ ցաւերով։ Այս առտու ջերմութիւնն է 37 եւ բազկերակը 72։

—Բօրթ-Արթուրի առեւտրական նաւահանգիստը այսօր բացուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Երեսփ. Ժողովը, շարունակելով արտաքին գործոց ելմտացոյցին վիճաբանութիւնը, մերժեց Վատիկանի ֆրանսական դեսպանութիւնը ջնջելու առաջարկութիւնը։ Պ. Տէլքասէ յայտարարեց թէ այդ դեսպանութեան համար եղած վարկը բացարձակապէս անհրաժեշտ է։ 258ի դէմ 308 ձայնով նաեւ մերժուեցաւ ընկերվարական երեսփոխան Պ. Տըժօթէի առաջարկութիւնը՝ Արեւելքի եւ Ծայրագոյն Արեւելքի կրօնական հաստատութեանց նպաստները ջնջելու մասին։ Այդ քուէն ծափահարութիւններով ընդունուեցաւ։ Ժողովը յետոյ 47 ի դէմ 490 ձայնով քուէարկեց գաղտնի վարկը՝ Պ. Տէլքասէի կողմէ վստահութեան խնդիր յարուցուելէ ետքը։ Միանգամայն քուէարկեց արտաքին գործոց ելմտացոյցին վերջին գլուխները զորս Ծերակոյտը ընդունած էր։ Ապա աւարտեց ուսուցման ծրագրին առաջին ընթերցումը եւ որոշեց երկրորդին ձեռնարկել։

(ԱԺԱՆՍ ՆԱՍԻՕՆԱԼ)

ԲԱՐԻԶ, 24 նոյեմ.—Արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէի յայտարարութեան հետեւանօք Երեսփ. Ժողովը Նախարարութեան համար վստահութեան քուէ տուաւ 100ի դէմ 444 ձայնով։ Գրեթէ բոլոր լրագիրները կը գովեն Պ. Տէլքասէի ճառը։

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ թագաւորը ու թագուհին Սան-Ռէսսօրօ ժամանեցին, ուր քանի մը օր պիտի մնան։

ԼՈՆՏՈՆ.—Պուէնոս Այրէսէն կը հեռագրեն թէ Նորտէնսքիոլտ երկրախոյզը եւ նաւաստիները, որոնք Հարաւային Բեւեռը գացած էին, ողջ առողջ գտնուեր են։

ԼԱ ՀԷ.— Հոլանտայի կառավարութիւնը որոշեց ներկայացուցիչ չունենալ Պէլկրատի մէջ։

ՀՌՈՄ.— Յունուարին եկեղեցական նոր ժողով մը պիտի գումարուի։ Չորս նոր կարդինալներու անուանումը պիտի կատարուի։

Ծանօթ. Գործակալութեան.— Գիշերուան մեր հեռագիրները չստացանք։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 11 Նոյեմբեր			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Սերի Դ.	Օ. Ո.	94	20 ½
Ամէնէն բարձր գին	»	94	22
Ամէնէն վար գին	»	94	20
Ռումէլիի Երկաթուղի գոգ.	Ֆր.	138	—
Ամէնէն բարձր գին	»	138	50
Ամէնէն վար գին	»	138	—
ԲԱՑՈՒՄ 12 Նոյեմբեր			
Օսմ. Քոնսոլիտէ Միացեալ	Օ. Ո.	94	19
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	127	75
Շիրքէթի Խայրիէ		30	—
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Յունական պանքա		434	—
Տէրքօզ		356	—
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		[illegible]	65
Թրամվէյի բաժնեթուղթ		6	70
» ժուիսանս		1	90
» պարտաթուղթ		434	—
Թօրափ Կ. Պոլսոյ		500	—
Թրանսվալ		105	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն		266	—
ավրիլ		73	50
Անատոլի երկաթուղի բաժնեթուղթ		12	—
« պարտաթուղթ	«	512	—
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	—	—
» » » չէք	»	109	05
Բարիզ » »	Ֆր.	23	07 ½
» » » չէք	»	—	—
Պէրլին անտուկա չէք	մարք	18	75
Վիէննա չէք	Ֆիոր.	21	95
ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ			
Ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	03 ½
Անգլիական ոսկի	»	109	35
Նօլ Էմբէրիալ	»	89	30
Քրիմիք	»	51	05
Մէճիտիէ ոսկի	»	107	32
Մէթալիք	»	—	—
[illegible]	Օ. Ո.	3	65

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 24 Նոյեմբեր			
Անգլիական Քօնսոլիտէ		88	75
Միացեալ պարտք Բ. Գ		86	63
Միացեալ պարտք գոգ		86	75
Օսմանեան Պանքա		13	75
Ռուսական 1890		—	—
Հելլենական 5 %		42	—
» Մոնօբօլ		44	50
Պուլկարական 1888		91	—
Էժիբթիէն Իւնիֆիէ		104	75
Օսմանիէ		105	—
Թրանսվալ		4	28
Այտին երկաթուղի		25	—
Փոխանակագիր		25	37 ½
ԲԱՐԻԶ, 24 Նոյեմբեր			
Ֆրանս. Ռանթ 3 %		97	92
Միացեալ պարտաթուղթ բգ.	Ղր.	87	87
Միացեալ պարտաթուղթ գոգ.	»	87	97
Օսմ. Կայս. Պանքա	Ֆր.	596	—
Օսմանիէ	»	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	140	50
Օսմ. մաքսատուն	»	460	—
Օսմ Ռէժի	»	376	—
Ունիֆիէ Թիւրք 4 %	»	501	—
Քրէտի Լիոնէ	»	1132	—
Իտալական Ռանթ	»	104	05
Սպանիական արտաքին	»	90	47
Թրանսվալ	»	108	—
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	135
Դրամագլուխ	»	—	—
ՎԻԷՆՆԱ, 24 Նոյեմբեր			
Փոխան. Լոնտոնի վրայ	Ֆր.	239	50
Ռումէլի երկաթուղի	»	145	—
Օսմ. Ռէժի	»	350	—
ՊԵՐԼԻՆ, 24 Նոյեմբեր			
Ռուպլի	Ֆր.	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	145	50
Անատ. Երկթ. պարտաթուղթ	»	102	90
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	240

ԱՌ ՆՈՒՎՕ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ա. ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Ղալաթիա, Եէնի ճամի փողոց, թիւ 55

Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին պատի թուղթեր, վարագոյր, աթոռ, ոսկեզօծ շրջանակներ, եւլն. եւլն.։

Գիները խիստ դիւրամատչելի են։

41—52

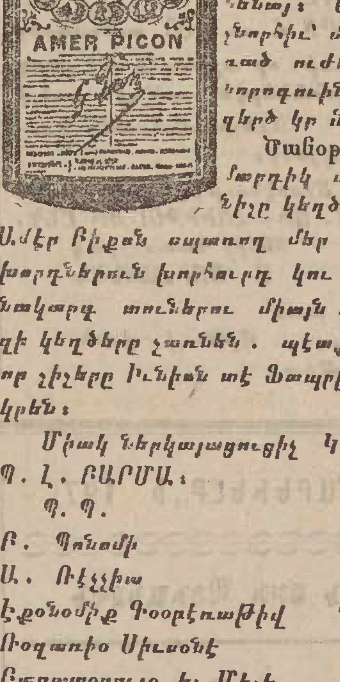

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆ

ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄՆԵՐՈՒ
ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ ԶԱՆԱԶԱՆ
ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆԸ, ամէնէն շատ քինքինա պարունակող եւ կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժէրիական հողի յատուկ տունկերով։ Իր կազդուրիչ եւ հակատենդային յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը։ Առտուն անօթի փորանց կամ ճաշէն առաջ առնուած ատեն՝ բարերար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ։ Այդ ըմպելիին շնորհիւ՝ մարդուս սպառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ տենդէ զերծ կը մնայ։

Ծանօթ. — Անխիղճ խարդիկ մեր վաճառանիշը կեղծած ըլլալնուն՝ Ամէր Բիքոն սպառող մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կու տանք առաջնակարգ տուներու միայն դիմել, որպէս զի կեղծերը չառնեն. պէտք է պահանջեն որ շիշերը Ունիոն դէ Ֆապրիքանի դրոշմը կրեն։

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ՝
Պ. Լ. ԲԱՐՄԱ։
Պ. Պ.

Բ. Պոնսմի	Ղալաթիա
Ա. Ռէչչիօ	»
Էքօնոմիք Գօօբէռաթիվ	Ղալ. եւ Բերա
Ռօզարիօ Սիւսօնէ	»
Բարատօրուլօ եւ Մէլէքիթաճէս	»
Ժ. Սթավրօբուլօ	»
Բոթթաքի եղբարք	»
Վէնսան Գասապեան	(դեղավճ.) Կ. Պոլիս
Մէհմէտ Պեազիմ	» »
Տ. Մէզիքի որդի եւ Ընկ.	» »
Մ. Մէզիքի	» »
Թ. Լինօ	» »
Պ. Սէֆէրեան	» »
Ժ. Վօնթիզիանոս եւ Ընկ.	» »
Էմիլ Լաննըրան	Բերա
Տեմէթրաքօբուլօ եղբ.ք եւ Ընկ.	»
Թ. Սուրէնեան	Բերա, Կ. Պոլիս, Ղալաթիա
Պոն մարշէ	Բերա

եւն. եւն. եւն. 1—25

Յանձնարարեցի իմ հիւանդներուս եւ ինֆիլիւէնցային հետեւանքը եղող սաստիկ հազերուն եւ նմանօրինակ ուրիշ հիւանդութեանց համար գործածեն տաք կաթի խառնուած Քրմաարֆի հանքային ջուր, եւ լաւագոյն արդիւնքը ձեռք բերի։
ՏՕՔԹ. ՍԹԷՓՈՒԼԻՍ

HUILE de HOGG

ՄՈՐՈՒ ՁԿԱՆ ԻՒՂ

Ցոյանի է թէ մորու ձկան իւղի գործածութիւնը, մանաւանդ ձմեռը որքան օգտակար ու յանձնարարուած է փափկակազմ անձերու (երիկ մարդ, կին ու տղայ) անարիւնութենէ եւ կուրծքի հիւանդութիւններէ տառապողներու։ Բայց անոր փրկարար արդիւնքները ձեռք բերելու համար, պէտք է որ այդ իւղը զուտ ու առաջին կարգի ըլլայ։ Հետեւաբար պէտք է զգուշանալ կեղծերէն ու ստորին տեսակներէն, որոնք հրապարակին վրայ կը ծախուին, եւ որոնց գործածութիւնը աւելի վնասակար է քան օգտակար։

Պ. Հօկ Թէր-Նէօվի մէջ ձկնարաններ ունի, ուր մորու ձկան իւղը մեծ խնամքով կը հանուի։ Այս իւղը, անստգիւտ անարատութեամբ, եռանկիւնաձեւ շիշերու մէջ դրուած է, որ ամէնուն ծանօթ է արդէն եւ Բարիզի Ինիթօն տէ Ֆարրիքան ընկերութեան կողմէ երաշխաւորութեան դրոշմով մը կնքուած է։ Բոլոր նշանաւոր բժիշկները կէս դարէ ի վեր հիւանդներուն այս ձկան իւղը կը յանձնարարեն։ Կեղծերէն եւ նմանութիւններէն զգուշանալ։ Հօկի մորու ձկան իւղը կը ծախուի դեղագործներու եւ դեղավաճառներու քով։

EMULSION HOGG

Իբոֆոսֆաթ տը սօ եւ սուտ կը պարունակէ

Միակ տէրն է Թ. Բ. Հօկ, 2 Թիւ, Քասթիլիօն Բարիզ։ Մեծաքանակ կը ծախուի Եսաւար Մաննիի քով, Նուասիֆեան խան, Պոլիս։ 19—30

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զուտ փոխադարձ, հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1ին երաշխաւորութեան դրամը՝ Ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնները՝ Ֆր. 34,000,000։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որոնք կը կազմեն Ընկերութիւնը։ Եւ որոնց կը պատկանին բոլոր շահերը։ 1901ին ապահովագրելոց վճարուած շահաբաժիններու գումարը Ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔի ապահովագրական բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ ոեւ է ընկերութենէ կը յանձնուած բոլիսներէն աւելի առաւելութիւններ եւ շահաւէտ պայմաններ կը ներկայացնէ, յանձնուած օրէն սկսեալ անվիճելի է, ճամբորդութեան, բնակութեան, ծառայութեան տեսակներուն եւ պատերազմի, անձնատուութեան եւ մինչեւ իսկ ինքնասպանութեան համար։ Ծերակրական բոլիսը կ'երաշխաւորէ փոխատուութիւններ 3 տարի ապահովագին վճարելէ յետոյ, առանց յետագայ ապահովագինն հաշուի առնելու. այս փոխատուութեանց գումարները դաս դաս նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պայմանաժամ կը տրուի վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերսկսելու իրաւունք, ապահովագիներու 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով. մէկ տարեկանէ ետքը յետոյ բժշկական քննութեան կարիք չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար. այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագիններ։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պահեստ ալ ունի, որ աշխարհի մէջ գոյութիւն ունեցող պայմաններէն ամէնէն աւելի նպաստաւորն է։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՈՒ. ՀՈՒՐԻԹՕՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Ընդհ. Պատասխանատու
Ա. ԶՈՒՐՀԱՃԵԱՆ

Պոլիս, Հաւէսի խան
Կալաթիա փողոց, Վիքթորիա խան
Ղալաթիա

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Կը բուժէ հարբուխը, կուրծքի բորբոքումները, յօդացաւը, ճմլում, վէրք եւ ն., Անման դեղ այտուցներու եւ կոշտի համար։
Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. (փնտռել մեր ստորագրութիւնը)։ 2—12

ԻՒՆԻՕՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Ապահովագրական Ընկերութիւն

Հաստատեալ ի Բարիզ 1828—1829
Վանտոմի հրապարակ, թիւ 9 սեփական շէնքին մէջ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1902ի վերջը հատուցեալ վնասներ	274	Միլիոն ֆրանք
1902ին գանձուած ապահովագին	224	» »
Դրամագլուխ եւ պահեստ	119	» »
Ընթացիկ ապահովագրութիւններ 1900ին	21½	Միլիառ »

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1902ի վերջը հատուցեալ վնասներ	129	Միլիոն ֆրանք
Ընթացիկ ապահովագրութիւններ 1900ին	272	»
Դրամագլուխ եւ պահեստ	158	» »
1902ին գանձուած ապահովագին	12	» »

Արեւելքի համար մասնաւոր սակացոյց զեղչեալ գիներով։ Նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի գերազանց քան ուրիշ ո՛ եւ է ընկերութեան պայմանները։ Շահաբաժիններու տարուէ տարի անմիջական վճարում, որով «Իւնիօն»ի ապահովագրուողը ԶԵՐԾ են այն վնասներէն եւ յուսախաբութիւններէն, որոց կ'ենթարկուին միշտ այն անձինք, որ Շահաբաժիններու բարդման (accumulation des bénéfices) ՑՈՒՐՏ եւ ՎՆԱՍԱԿԱՐ դրութեամբ գործող ընկերութեանց կ'ապահովագրուին։

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ եւ Արեւելքի Տնօրէնութիւն
Կ. Պոլիս. Սուլթան Համամ, Բասմաճի Քաթըրճը Օղլու
Մասնաճիւղ՝ Ղալաթիա Ինայէթ խան, գործակալ Միհրան Յֆ. Դաւիթեան։

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՉԷՅԹՈՒՏՍ ԲԱԹԷՆԹ

ԻՆՎԷՆՍԻՊԼ ՍԷՅՖ

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՆԱԽԿԻՆ ՏՆՕՐԷՆ
ՍԸՐ ԷՏԿԱՐ ՎԻՆՍԸՆԹԻ ՎԿԱՅԱԳԻՐԸ՝
Ուղղուած Չէյթուտս Բաթէնթ Սէյֆ Լիմ
Ընկերութեան

Պարոններ,

Մեծ հաճոյքով ձեզ կը ծանուցանեմ թէ Օսմ. Կայս. Պանքայի մէջ հաստատած ձեր դրամարկղի սենեակները կատարելապէս գոհ թողուցած են մեզ։ Կրնամ ըսել թէ այն ճարտարութիւնը որով հաստատուած են այդ դրամարկղի սենեակները, համապատասխանած են սեղանաւորական այդքան մեծ հաստատութեան մը պէտքերուն։

ԷՏՈՒԱՐՏՍ ԷՆՏ ՍԸՆ
Ալալեմճի խան, Պոլիս

Հայթայթիչ Օսմ. Կայս. Պանքայի, դրամարկղի սենեակներ կազմակերպող գործակալութիւններ Ղալաթիոյ, Պոլսոյ եւ Բերայի մէջ, մասնաճիւղեր Սմիւռնիոյ եւ Մանասթըրի մէջ։

ՆՈՍԹ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
ԲԱՐՁՐ. ՆԱՅԼԷՍԻ ԻՇԽԱՆԻՆ

Մեքենայի ամէնէն մեծ յանձնարարութիւնը որ եղած ըլլայ կառավարութեան մը, Ընկերութեան մը կամ անհատական Տան մը կողմէ, այն յանձնարարութիւնն է որ Նոսթ Թիփրայթըր Քըմփընիի եղած ու Հնդկաստանի կառավարութեան յանձնուած է։ Երրորդ անգամ ըլլալով, Բրիտանական կառավարութիւնը 150 ՄԵՔԵՆԱՅԻ յանձնարարութիւն կուտայ Նոսթ Թիփրայթըր Քըմփընիի, ինչ որ մինչեւ հիմա տրուած չէ ԲՆԱՒ։ Ասիկա անվիճելիօրէն ցոյց կուտայ թէ

Նոսթ գրելու լաւագոյն մեքենան է.
Արեւելքի համար Գործակալ
ԷՏՈՒԱՐՏՍ ԷՆՏ ՍԸՆ

Պոլիս, Ալալեմճի խան, Մէյտանճըգ փողոց։ 27—52

ՋՂԱՅԻՆ ԷՔ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք, ՊԻՏԻ ԲԺՇԿՈՒԻՔ

Ամէնէն չնչին պատճառով շատ անգամ ջղային հիւանդութեան կ'ենթարկուի մարդ եւ եթէ կարեւորութիւն չտալով անփոյթ գտնուի ինքզինք դարմանել տալու, հիւանդութիւնը աստիճանաբար կը յառաջանայ եւ մինչեւ իսկ ապագայ զաւակներուն կը փոխանցուի։ Լուսնոտները, եւ ուրիշ ջղային հիւանդութենէ տառապողներ, կամ այն է որ իրենց ծնողքէն ժառանգած են սոսկալի հիւանդութիւնն եւ կամ հիւանդութեան նոր սկսած ատեն կարեւորութիւն չտալով անոր, իրենց այսօրուան դժբախտ վիճակին հասած են։

Ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակն ալ շուտով կը բժշկուի, եթէ հիւանդը կանոնաւորաբար գործածէ ՎԱԼԷՐԻԱՆԱԹ ՏԸ ՊԻԷՐԼՕ անուն աշխարհահռչակ դեղը։

Այս դեղը անմիջապէս կը հանդարտեցնէ ջիղերն եւ ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը արագ եւ վերջնականապէս կը բժշկէ. երկար ժամանակ կրնայ գործածուիլ առանց բնութեան կարգ անցնելու եւ ազդեցութիւնը կորսնցնելու։ Անքնութիւնը, փնտռողջութիւնը, կէս գլխու ցաւը, անդամալուծութիւնը, խեղութիւնը, մտացնորութիւնը, խօսելու անկարողութիւնը, գասկտութիւնը, դիւրագրգռութիւնը, ջղային հազը, սրտի բաբախումը, մարսելը, սրտզմսող մղձաւանջը, կանանց սովորական անկանոնութիւնը, դժուարաշաշտանութիւնն ու ջղային հիւանդութեանց ամէն տեսակը կը բժշկուի ՎԱԼԷՐԻԱՆԱԴ ՏԸ ՊԻԷՐԼՕ գործածելով։ Կեղծերէն զգուշանալ։ Կը ծախուի ամէն մեծ դեղարաններու եւ դեղի մթերանոցներու մէջ։

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
Ամէն ամիս երկու անգամ կը բանին
Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Իվէրնիա	13900	Սիլվանիա	5592
Սաքսոնիա	13900	Քաթալոնիա	4841
Լուքանիա	12950	Վէրիա	3229
Քամբանիա	12950	Բավիա	2945
Ուլթոնիա	8845	Թիբրիա	2936
Ումպրիա	8128	Սիպրիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2558
Սէրվիա	7392	Ալճէրօ	2181
Աւրանիա	7269	Սէֆալոնիա	16 1

Դիմել առ
ՃՕԼԻ ԵՒ ՍԻԿԷՐ
Joly et Seager
[illegible] խան, Թիւ 6, 7, 8 Ղալաթիա [illegible] փողոց։ 251

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին
Կայսերական Իրատէով
Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892
թուականը
(20 սեֆէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին
Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Քարաքէօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Պոլսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի Ճամի Հաւուզը փողոց Օսմ. Նաւակատան դէմը։

Ենթ-գործակալ Պոլսոյ կողմը Գ. Ի. Զաւօյի
Մարքուճիլար Զօպալը խան. թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այն մէկ քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի։ 194

ԱՆՔՌԸ

Հիմնեալ 1858ին

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒԱԾ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ
ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՏԱՐԱԾԵԱԼԸ

Երաշխաւորութեան գումար	Վճարեալ գումարներ
Քր. 168,000,000	Քր. 277,000,000

Թուրքիոյ եւ Յունաստանի համար ընդհանուր գործակալ
ՍԻԿՖՐԻՏ ԱՏԼԷՐ

Սթամպոլ Ապուտ Էֆէնտի խան

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Co.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց առաւելութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատւոյ վկայական եւ շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա (1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց Թիւ 343 եւ 343 կրկին
(2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա (1. Սինկէր խան Թիւնէլի առեւ
(2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս (1. Սուլթան Համամ Թիւ 2
(2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13։
Սկիւտար Զարզը պազը, Թիւ 120։

Դասերը եւ նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզօղլուի տունը։

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի՝ Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Դօժօ	1497	Հօգօ	1011	Մալմօ	724	Րոզարիօ	186
Ալէփօ	3607	Դօնկօ	2906	Գրօտօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Դօրսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Սիլլօ	1735
Արիոսդօ	2271	Ֆիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3357	Սիլվիօ	1193
Գասանօ	1322	Ֆօմինօ	937	Հօնաու	3720	Միլօ	1057	Սբէրօ	1200
Գորոտինօ	1264	Ֆուրօ	2383	Հօրատիօ	3860	Մոնդէպէլլօ	1785	Թասսօ	1328
Գրադօ	1076	Ֆրասօ	1713	Հումպէր	595	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրիւնօ	841	Ֆինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Գըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտահօ	5540	Օթրօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտորատօ	1520	Ժիւնօ	1060	Օնտարիօ	4036	Թօրրիօ	487
Գալիբսօ	1337	Էրագօ	1841	Ֆլէսօ	1053	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	2429
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	854	Ֆոլրինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Ֆօմսօ	1700	Փօլօ	510	Վօլօ	1289
Զիբրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1831	Ֆրանչիսգօ	4582	Լէանտրօ	2272	Րինալտօ	1563	Եէտօ	1850
Գլիօ	2697	Գալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գոլորատօ	4235	Գիգանօ	1243	Լօրէնցօ	3191	Րօմէօ	1789		

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են։
Մորոնէօ շոգենաւը, նաւապետ Գօքսէյ։
Ալէքօ շոգենաւը, նաւապետ Հիք,

Ընդհանուր վաճառքով Հըլին հոս կը սպասուի։
Քլիօ շոգենաւը, նաւապետ Եընկ. Նոյեմբեր 13ին։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻՒՅ ԷՆԻՐԻՔՕՏ
Թի [illegible] 377

COMP RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Ցուցակ

Գշ. 11/24 Սեվաստաբոլ ժամը 10ին առաւօտ. Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Թարապլուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բոր-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին իրիկուն։
Եշ. 13/26 Օտեսա ժամը 10ին առաւօտ։
Շբ. 15/28 Մէթէլին, Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին առաւօտ։ Օտեսա ժամը 2ին իրիկուն։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԷՇԻ ԵՒ ՀԱՑԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Նոյ. 25ին Միմկրէլի, ուղ. Մարսիլիա.
Ցամաքէ ուղղակի Բարիզ Լոնտոն։
Առաջին կարգի 245 ֆրանք. Բ. կարգի 75 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօփ Հանէ Քարաքէօյ
[illegible] 516 Բ. ԲԼՉՈՒԼ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ բանող շոգ.

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքթորիան	10500	Ծլավիա	3500
Ամէրիկան	10500	Էսիլիբէօն	3500
Փէօրքիան	10500	Արմէնիան	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Քոլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Գորնիան	8000	Անատոլիան	2500
Մաքէտոնիան	8000	Ալմէրիա	2500
Պիրմինիան	8000	Լէպանոն	2000
Պալքանիան	3700	Մինիօ	900
Վալոնիան	3700	Օպորդօ	800
Բլանդինիան	3700	Լիսպոն	800
Թամիան	3500		

[illegible] համար [illegible] ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ
ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆՏԷՆ
Ղալաթիա, [illegible]
800 [illegible]

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվրբուլի, Պոլսոյ, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բանող շոգենաւեր։

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ռամսէզ	3000	Թիպա	2500
Ննպիա	3000	Ներքիա	2400
Թէյպըր	3000	Օսալրիա	2350
Փաոնիքոլա	3000	Բէրբի	2250
Տարոս	3000	Ըֆիես	2000
Օսմանլի	3000	Եսպրիտ	1500
Փալէօնիա	2500	Գիւրիա	1500

Թարսօս շոգենաւը, նաւապետ Նիքլսըն, ամսոյս դէպի 25ին Լիվրբուլէն հոս կը սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ եւ Ընկ.
Ուիթօլ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
194 31 Ճէյմս Սթրիթ Լիվըրբուլ։

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՌՈՒՖԵԱՆ

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի 197)

ՖՈՐԹԻՒՆԷ ՏԻ ՊՕՒԱԿՕՊԷ

ԿՏՐՈՒԱԾ ՁԵՌՔԸ

ԱՆՄԵՌՈՒԿՆԵՐՈՒ ՓՈՒՆՋԸ

Է

—Անիկա է, գոչեց Մաքսիմ։

—Ինչ ըսել կ'ուզէք, հարցուց կոմսուհին, գլուխը վեր առնելով։

—Սէքիբինկի կինը... Բարնէզլը աղտոտ կինը։

Տիկին Եօլթա սարսռաց։ Ակներեւօրէն, այդ այցելութեան չէր սպասեր եւ անպատեհ գտաւ զայն։ Բայց շուտով հանդարտեցաւ իր վաղանցիկ վրդովումը եւ հաստատ ձայնով մը կոչեց կոմսուհին.

—Ժիւսթի՛ն։

Ծալքերը զատուեցան իրարմէ եւ ակզօծ մորթով թխագեղը երեւան ելաւ։

Միշտ գեղանի, բայց իր արդուզարդը փոխած էր ան։ Սէքիբինկի մէջ չմկողը, Օբերայի վայելչագեղ կինը համեստօրէն հագուած էր, հարուստի տան սենեկապանուհիի մը պէս։

Թիթեռնիկը հորսնեակ եղած էր։

Այդ առեղծուածային էակը համարձակօրէն յառաջացաւ եւ բնաւ զարմանք չյայտնեց Մաքսիմը տեսնելով, որ ապշութեամբ կը դիտէր զինքը։

—Ինչ կայ, հարցուց տիկին Եօլթա։

—Այն անձը՝ որուն կը սպասէր կոմսուհին, հիմա եկաւ, պատասխանեց Ժիւսթին, առանց շփոթութիւն ցոյց տալու։

—Ո՞ւր առաջնորդեցիր զայն։

—Կոմսուհիին զարդախուցը։

—Պ. Վիլլակոս բնաւ չներկայացա՞ւ։

—Ո՛չ տակաւին։ Բայց տուփ մը բերին իր կողմէ։ Տիկին կոմսուհին իր սեղանին վրայ պիտի գտնէ զայն, իր ննջասենեակին մէջ։

—Լա՛ւ։ Առանձին ձգէ մեզ։

Ժիւսթին բարեւեց եւ աշխուժօրէն հեռացաւ։

Մաքսիմ անշարժ ու լուռ կը մնար։ Իր աչքերը կը ջանային կարդալ Տիկին Եօլթայի դէմքը, զոր չէր համարձակեր հարցաքննել։

Կոմսուհին խնայեց Մաքսիմի՝ փափուկ հարցում մը ուղղելու համար։

—Այս աղջիկը ինծի իմացուց թէ Օր. Տորժէր հոս կը գտնուի։ Կ'ուզէ՞ք տեսնել զայն։

—Բայց չեմ գիտեր թէ պէ՞տք է տեսնեմ, մրմնջեց Մաքսիմ։

—Այո՛։ Աւելի լաւ է որ ներկայ գտնուիք մեր տեսակցութեան։ Եկէք։

—Պատրաստ եմ ձեր ուզածը ընելու։ Միայն թէ...

—Ինչ կայ որ։

—Թխագեղը... գողերուն մեղսակիցը... այն որ Ժիւսթին կը կոչէք...

—Իմ սենեկապանուհիս է, պատասխանեց կոմսուհին ցուրտ շեշտով մը։ Եկէք կ'ըսեմ ձեզի։ Վայրկեանները թանկագին են։

Ու կարճ կապելու համար բացատրութիւնները, ոտքի ելաւ կոմսուհին, ջերմանոցէն դուրս ելլելու համար։ Մաքսիմ անոր հետեւեցաւ, առանց բառ մը արտասանելու։ Անբացատրելի կերպով յուզումնալից վիճակի մը մէջ կը գտնուէր։

—Իր սենեկապանուհին մի՛, կը խորհէր Մաքսիմ։ Ապարանքին չորրորդ այդ չարագործուհին կոմսուհիին ծառայութեա՛ն մէջ կը գտնուի... ինչպէս պարտիզպանը՝ որ զինավարժութեան ուսուցիչն է։ Ու քիչ մը առաջ ինծի յայտնեց թէ բոլոր այդ անձերը մասնակցած են դրամարկղին գողութեան։ Ուրեմն պէտք է հաւատալ ընդունիլ թէ կոմսուհին հրաման տուած է որ այդ գողութիւնը կատարուի։

Տիկին Եօլթա բնաւ մտադիւր չէր Թաւեր Մաքսիմի խորհածին վրայ։ Արագ քայլերով կը յառաջանար, գլուխը բարձր բռնած, հանդարտ դէմքով եւ նայուածքը անայլայլ։

Առանց խօսք մը փոխանակելու, դարաստանին մէկ անկիւնէն անցան։ Ծառաբան մարդու չհանդիպեցան եւ դուռ մը հասան, որ անծանօթ էր Մաքսիմի։

Կոմսուհին ներս մտաւ առաջին անգամ եւ Մաքսիմը անցընել տուաւ այնպիսի նրբանցքներէ եւ սանդուխներէ, որոնք առաջին յարկի մեծ սենեակները կ'առաջնորդէր։

Ո՛չ Ժիւսթինը եւ ոչ ալ խնամածու կինը, որ երկու անգամ Մաքսիմը կոմսուհիին մօտ տարած էր, հոն չէին գտնուեր՝ զիրենք ընդունելու համար։

Մաքսիմ, Տիկին Եօլթայէ առաջնորդուած, այն սենեակը հասաւ, ուր առջի օրը տեսած էր կոմսուհին՝ ամպհովանիով մեծ մահճակալին մէջ պառկած։

—Օրիորդ Տորժէր հոս է, ըսաւ կոմսուհին, Մաքսիմի ցոյց տալով Կոպլէնի օթոցէ վարագոյր մը, որ զարդախուցին մուտքը կը ծածկէր։

—Չէ՞ք կարծեր որ լաւ ըրած պիտի ըլլաք նախ առանձին տեսնելով զայն, պատրաստելու համար ըսելիքներուս։

—Ո՛չ, պատասխանեց Մաքսիմ, պիտի կարծէ թէ Ռօպէր տը Բօրնէզլի հակառակ եմ, եւ չպիտի ուզէ մտիկ ընել ինծի։ Ձեր վրայ միայն հաւատք ունի ու ինէ կը կասկածի։

—Իրաւունք ունիք։ Միասին ներս մտնենք։

Կոմսուհին խօսելու վրայ էր, երբ աչքերը ուղղուեցան մետաքսի մը մէջ տեղ դրուած առարկայի մը վրայ։

Մասնաւոր տուփ մըն էր առարկան, տեսակ մը պահարան, վերի կողմէն լայնցած եւ կափարիչով մը գոցուած։

—Ահաւասիկ տուփը. Վիլլակոսի կողմէ ձեզի ղրկուածը, մրմնջեց Մաքսիմ, ջանալով ժպտիլ։

Տիկին Եօլթա աշխուժով մօտեցաւ սեղանին, բացաւ այդ արտակարգ արկղիկը, որ քիչ առջեւած եղեւնի փայտէ էր, եւ անկէ դուրս հանեց անմոռուկներու փունջ մը։

—Եզական կնամեծութիւն, մրմնջեց Մաքսիմ։

Կոմսուհին չպատասխանեց. վար ձգեց այդ տխուր ծաղիկները եւ Մաքսիմ տեսաւ որ կը տժգունէր ան։

—Ասոր կը սպասէի, մրմնջեց կոմսուհին։

—Ինչ կայ որ։ Պ. Վիլլակոս ինչ ակնարկել կ'ուզէ այս ծաղրելի նուէրով։

—Այս փունջը ինծի համար է։ Վիլլակոս ինծի ղրկելով զայն, իմ մահուան դատավճիռս կ'արտասանէ։

—Ձեր մահուան դատավճի՞ռը։

—Այո՛։ Դատապարտուած եմ։

—Դատապարտուա՞ծ։ Այդ Թշուառականին Վիլլակոսի կողմէ։

—Դաշնակիցներուն պետն է անիկա։

—Բայց ինչ իրաւունքով այդ աւազակները...

—Զիս կ'ամբաստանեն թէ դաւաճանած եմ զիրենք։

—Ինչո՞ւ։

—Անոնց դիմեցի, ու զայս պատիժը։

Մաքսիմ պիտի բողոքէր, երբ խնամածու կինը որ լաւ կը ճանչնար զինքը, ներս մտաւ յանկարծ, իր տիրուհիին մօտ գնաց եւ անոր այնպիսի լեզուով մը խօսիլ՝ զոր չէր հասկնար Պ. Տորժէր։

Այդ խօսակցութիւնը շատ կարճատեւ եղաւ, եւ խնամածու կինը դուրս ելաւ, կոմսուհիին մէկ շարժումին վրայ՝ որ Մաքսիմի կողմը դառնալով ըսաւ հակիրճ շեշտով մը.

(Շարունակելի)